

ΟΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε... | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 8 του Αλωνάρη 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 235

Μή ζητάς στα λατινικά πώς θα μιλήσεις
καλά γερμανικά. Ρώτα τη μάνα στο σπίτι,
τά παιδιά στους δρόμους, τον άπλοϊκό άνθρωπο
στο παζάρι. Κοίταξέ τους από στόμα πώς μι-
λούν κ' έτσι γράψε.

ΛΟΥΘΗΡΟΣ

Ο καλός γραφιάς λέει καινούρια πράματα
μέ συνηθισμένες λέξεις.

SCHOPENHAUER

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΙΣΜ. Η «Άρρωστη Δούλα» (συνέχεια).
ΑΡΕΤΗ. Το θέατρο του Διονύσου.
ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΜΕΛ. Από τα πράξενα όνειράτα.
ΧΡΙΣΤΟΣ ΔΕΛΤΑΣ. Εικόνες από το Βόσπορο.
LE CHEVALIER κτλ. Το θέατρο και οι γέροι.
Μ. ΠΕΤΡΙΑΝΗΣ. Από τη ζωή - ο Νίκος.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Κωστής Παλαμάς, Γιάννης Περγιαλι-
της, Ίβρινας.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΝΕΑ ΒΙ-
ΒΛΙΑ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟ-
ΣΗΜΟ.

ΟΙ ΧΗΝΕΣ

(Μύθος Κοιλώφ)

Προφές με τό μακρύ καλίμι του ώδιγοῦσε
Τις χήνες του ένας χωρικός στην πολιτεία
Κ' ή αλήθεια είναι πώς ὄρες κι ὄρες περπατοῦσε
'Η στάνη του χωρίς στιγμή νά βρεῖ ήσυχία'
Μά τόσο ἐδιάζετ' ὁ φτωχός γιά νά προφτάσει
Τῆς Κυριακῆς τήν ἀγορά' κι ἄμ' ἀναγκάζει
Τό δουλευτή ή δουλιά, και τό συφόρο, νά βιαστεί,
Θαρρῶ, πὼς και τό ζῶ του ἀνάγκη εἶναι νά κουραστεί.
Γι' αὐτό τό χωρικό δέν ἀδικῶ... Ὅμως οἱ ἀπαντές
Θαρρώντας, πὼς ἀδικημένες εἶναι, ὅσο ποτές,
Ταυτιά τῶν διαδοτῶν μέ τις φωνές ξεσκίζουσι
Και, θυμωμένες, τέτια λόγια ξεφωνίζουσι :
«—Και γίνηκε ποτές πιδ μεγαλύτερο κακό ;
'Εμεῖς, 'Εμεῖς οἱ χήνες τόσα νά υποφέρουμε ;
Παρατηρήστ' ἐδῶ, διαβάτες, ἔνα χωρικό,
Ποῦ ή σκούφια του ἀπὸ ποῦ κρατάει μήτε τό ξέρομα,
Νάχωμε οἱ Χήνες ὀδηγὸ μας και βασιμιστή !...
Ποῖός τῶλπιζε και ποῖός ἀκόμη θάν τό πιστευτεῖ,
Πουλερικά τῆς ἀγορᾶς νά κατακτῶσωμε !
Μήν τῶχει ἐτούτος ὁ Χυδαῖος ποτές σκερτεῖ
Πὼς δικαιομά μας εἶναι νά παιτήσωμε,
Κι ἀπὸ ὄλους τοῖς ἀνθρώπους, σεβασμὸ βαθύ,
Κι ὄχι ταπεινωμένες, ἐτσι δά, νά τρέχωμε
Τά περιξακουσμένα ἑμεῖς πουλιά, ὄλα ποῦ ἔχομε
Τά τείχη τοῦ τρανοῦ τοῦ Καπιτώλιου σώσει,
Και λίσταμε τιμὴ σέ ὄλη τῆ Ρώμη τότε,
Ποῦ εἶχανε—μήν τό λησμονήτε—ἀφιερῶσει
Στά ὀνόματά μας, τότες μιὰ γιορτῆ, μεγάλη ; »

«Κι εἶς, τοῦς ἐρωτᾶς ἕνας διαβάτης, πάλι
Τῶχετα ξεπαρμένο τόσο τό κεφάλι,
Ποῦ τωρινές, εἶς ἀπατεῖτε, χήνες
Σάν τις ἀρχαῖες νά σᾶς τιμᾶνε ἐκεῖνες ; »
—Μά οἱ προπατόρισσές μας, ξέρετε, νομίζω...

—Τῆ διάβασα τὴν ἱστῶρα και τό γνωρίζω...
Σεῖς ὄμως, σάν τί πράξη ἐκάνε-ε μεγάλη ;
—Σεῖς εἶπαμε' εἶχανε οἱ προγονισσές μας σώσει
Τῆ Ρώμη τὴν ἀρχαία !...—Ναί, δέν ἀμπεθάλλει
Γι' αὐτό κινεῖς... μὰ ἐσεῖς τί ἔχετε κατερθῶσει ;
—'Εμεῖς τίποτε ἀκόμη...—Τίποτα ; Γι' αὐτό
Λο-πὸν τιμὴ και ἐγὼ κερμιά δέ σᾶς γεωτῶ...
Μονάχ' ἀρῆστε τοῦς προγόνους ποῦ ἐκοιμήθησαν
Φτωχός μου, ἐκεῖνοι ὅπως τοῦ: ἀῖζ' ἐτιμῶθησαν...
Και εἶς, ὅπως ἀῖζις θε νά τιμῶθητε...
Στῆ σούβλα περστές, ἀφοῦ καλοφῆθητε !

Σπέτσος **ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ**

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ

Ἀφιερῶνεται στοῦς δασκάλους τῶν Ἑλληνικῶν

Ὁ ἥλιος μόλις εἶχε βγεῖ και χρῶσωνε μέ τις ἀ-
χιτίδες του τοῦς ναοῦς τῆς Ἀκρόπολης. Κάτω ὁ ἐ-
λαιῶνας εἶτανε γιομάτος καταχνιά, κ' οἱ κορυφές
τῶν ἐλιῶν ἐβγαῖναν μέσ' ἀπὸ τὴν καταχνιά σάν κο-
ρυφές βράχωνε μέσ' ἀπ' τὴ θάλασσα. Και κάτω
κάτω ἐλαμπε σέ ψιλές και ζωερές γραμμές τό λι-
μάνι τοῦ Πειραιᾶ και παραῶξ ἀκόμα ἀπλώνονταν
ή θάλασσα μέ τὰ ξκουστά νησιά της, τῆ Σαλαμίνα
και τὴν Αἴγινα....

Ἀπάνω στὰ ψηλότερα σκαλοπάτια τοῦ θεάτρου
τοῦ Διονύσου, ἀποκάτω ἀπὸ τις δυὸ κολῶνες, καθό-
ταν ἕνας ξένος μέ τό κεφάλι ἀκκουμπισμένο στό χέρι
και μ' ἕνα βιβλίο στὰ γόνατά του. «Σοφοκλῆς» εἶ-
λεγε ἀπάνω στό βιβλίο.

Ὅλο τό θέατρο εἶταν ἀδειανό, ἔρημη ή ὀρχή-
στρα, ἔρημοι οἱ μαρμαρένιοι θρόνοι τῶν ἱερέων. Ὁ
ξένος εἶτανε βυθισμένος στό διάβασμα τοῦ βιβλίου
του. Ἀξαφά τοῦ φάνηκε σά νά χτύπησε τ' αὐτιά
του ὁ ἦχος αὐλοῦ κ' ἐπειτα κάποιος μακρινός θόρυ-
βος, σά νά σίμωνε μεγάλο πλῆθος ἀνθρώπων. Κεῖ
πράματις σέ λίγη ὥρα κόσμος πολὺς ἄρχισε νά μπαί-
νη ἀπὸ τις πόρτες τοῦ θεάτρου τὰ σκαλοπάτια γιό-
μισαν ἀπὸ ἀνθρώπους και τὰ φορέματά τους ἀνεμί-
ζονταν ἀπὸ τὸν πρῶνόν ἀγέρα σάν τὰ κύματα τοῦ
ποταμοῦ ποῦ κατεβαίνει ἀπὸ ψηλά και πέφτει κάτω
στόν γκρεμό.

Ἐάννου ὄλο αὐτό τό πλῆθος σώπασε.
Δυὸ ψηλές γυναῖκες βγήκαν ἀπάνω στή σκηνή.
Μέ δυνατὴ φωνή ἄρχισε ή μιὰ νά παραπονιέται γιά
τὰ δυστυχῆματα τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Οἰδίποδα, γιά
τοῦς θναφτοῦς νεκροῦς και γιά τόσες ἄλλες ντροπές.
Μέ σιγανή και λυπημένη φωνή ἀποκρίθηκε ή δεύ-
τερη. Ἡ ἄδερφή της ὄμως θύμωσε, τὰ μάτια της
ἀγρίεψαν και σήκωσε τό χέρι της σά νά θελε νά πῆ
καμιά κατάρα. Ἔτσι κάνοντας φεύγει και μέ δάκρυα
στὰ μάτια τὴν ἀκολουθεῖ κ' ή ἀδερφή της.
Πάλι ἄρχισε ν' ἀκούγεται ή μουσική και μέ με-

τρημένα και ταχτικά πατήματα ἄρχισαν νά κατε-
βαίνουν οἱ σεβαστοὶ γερῶνοι ἀπὸ τό δεξιό κι ἀρι-
στερό μέρος τῆς σκηνῆς μέσα στήν ὀρχήστρα. Κι ὄ-
ταν ἄρχισαν τό τραγοῦδι τους κ' ἔλεγαν :

« Ἀκτίς ἀεῖλου, τό κάλλιστον ἐπιταύλω
φασὲν Θῆβα τῶν προτέρων φάος... »

εἶχε σηκωθῆ και ὁ ἥλιος στόν ὀρίζοντα κ' ἔχυνε τό
φῶς του ἀπάνω στήν ὀρχήστρα.

Κι ὁ ξένος μέ σιγανή φωνή και μέ συγκίνηση
μουρμούρισεν : « Ἀντιγόνη ! »

Κοντά του εἶχε καθίσει ἕνας ἄνθρωπος ντυμένος
πολύ ἀπλά. Γύρισε και τὸν κοίταξε. Ὁ ἥλιος ἐλαμ-
πε στό φαλακρό του κεφάλι, ή μύτη εἶτανε πλκ-
κουτσῆ, τό στόμα εἶχε κάποια παράξενη ἐκφραση
τὰ μάτια του ὄμως εἶτανε πολὺ ζωερὰ και κοιτά-
ζανε μέ μεγάλη πονηριά τὸν ξένο ποῦ καθότανε συλ-
λογισμένος.

Κι ὄταν ἐτέλειωσε τό τραγοῦδι τοῦ χοροῦ και
γίνηκε ήσυχία, γύρισε και τοῦ εἶπε :

— Ἀπὸ ποῦθε ἦρθες, ξένε, ἐδῶ στήν Ἀθήνα ;
πρέπει νά ἦρθες ἀπὸ πολὺ μακριά, ἄν κρίνω ἀπὸ τὰ
ροῦχα σου. Μήπως εἶσαι ἀπὸ τὴ χώρα τῶ Σκύθωνε ;

— Ὅχι. Ἡ πατρίδα μου εἶναι ἀνάμεσα στόν
Ἴστρο και τις Ἀλπες. Μᾶς λένε Γερμανοῦς κ' ή
χώρα μας ἀπλώνεται ὡς ἐκεῖ ποῦ ή βορεινὴ θάλασ-
σα ρέχνει τό κίτρινο κερχομπάρι στήν ἀμμουδιά.

— Ἀπὸ αὐτοῦς λοιπὸν εἶσαι ; Στόν Ἄδη ἄ-
κουσα τ' ὄνομά σας. Ἐκεῖ ἀπάντησα πολλοῦς σο-
φοῦς ἀνθρώπους τοῦ τόπου σου, ποῦ μιλοῦσαν τῆ
γλῶσσα μας και μούλεγαν πὼς οἱ θεοὶ τῆς Ἑλλά-
δας βρήκανε σ' ἐσᾶς καταφύγιο, ὄταν ἐδῶ στήν
Ἑλλάδα γκρεμίστηκαν οἱ ναοὶ τους και καταστρα-
φηκαν οἱ βωμοὶ τους.

— Ἀπ' αὐτό τό λαὸ βασιτέμαι. Μά θαρρῶ ὄτι
σέ γνώρισα. Εἶσαι ὁ Σωκράτης ποῦ τὸν εἶπαν, ὄτι
εἶταν ἀνδρῶν ἀπάντων σοφώτατος.

— Αὐτό εἶναι τ' ὄνομά μου και μ' εἶπανε σο-
φώτατο. Μά ἤθελα νά μιλήσωμε γιά τὸν τόπο σου.
Μούλεγαν ὄτι και τώρα καταγίνεστε ἐσεῖς οἱ Γερ-
μανοὶ μέ τῆ γλῶσσα μας. Ὅταν ἄρχισα νά ξετάζω
μέ τί τρόπο τῆ μαθαίνετε, ἄκουσα πολὺ παράξενα
πράματα' κι ὄσες φορές τό συλλογίζουμαι δέν μπο-
ρῶ νά νοιώσω τὸν τρόπο ποῦ μαθαίνετε αὐτῆ τῆ
γλῶσσα. Ἴσως ὄμως αὐτοῦς νά εἶναι ἀνοησία δική
μου και ἴσως οἱ ἄνθρωποι ἴστερις ἀπὸ δυὸ χιλιάδες
χρόνια, πύχω πεθαίνει ἐγὼ, νά ἔγιναν τόσο σοφοί,
ὄστε ἐγὼ, ἄν και ή Πυθία μέ εἶπε τότε σοφώτατο,
δέν μπορῶ σήμερα νά τους νοιώσω.

— Τί θέλεις νά πῆς μ' αὐτά, Σωκράτη ;
— Ὑπόθεσε ὄτι στήν πατρίδα σου βρισκεται ἕ-
νας ἄνθρωπος σπουδαῖος και μεγάλος, ποῦ ἔχει κάνει
πολλὰ καλὰ στόν τόπο του κι ἀκούς ἄξαφνα, ὄτι
ἀρρώστησε βαρεῖα. Ἀπαντᾶς τό γιατρό του στό δρό-

μο, τότε ρωτάς τί κάνει και τόν παρακαλείς να σου πῆ μερικά πράματα σχετικά με τούς τρόπους και με τὸ χαρακτήρα αὐτουνοῦ τοῦ ἀθρώπου, γιὰ νὰ ξέρῃς τουλάχιστο πὼς εἶταν αὐτὸς ὁ ἀθρώπος ἂν τύχῃ νὰ πεθάνῃ και δὲ σ' ἀφίση ἡ τύχη νὰ τότε γνωρίσης ἀπὸ κοντά. Ὁ γιατρός ὁμως σοῦ λέει : Περιμένε νὰ πεθάνῃ πρῶτα. Ἐπειτα ἀπὸ λίγες μέρες σὲ παίρνει ὁ γιατρός και σὲ πάει στὸ σπῆτι αὐτουνοῦ τοῦ ἀθρώπου πού ἔχει πιά πεθάνει, κι ἀρχίζει νὰ κἀνῃ ἀνατομία στὸ κουφάρι του και σοῦ δείχνει τὴν καρδιά του και τὰ ἄλλα του ὄργανα, σοῦ ἐξηγεῖ πολλὰ και σπουδαῖα πράματα γιὰ τὴ λειτουργία τῶν ὀργάνων τοῦ ἀθρώπου. Νομίζεις λοιπὸ, φίλε μου, ὅτι αὐτὸς ὁ γιατρός θὰ σὲ εὐχαριστήσῃ, ἢ ἀντὶ νὰ σοῦ ξηγήσῃ τὸ χαρακτήρα τοῦ ἀθρώπου σὲ διδάξῃ ἀνατομία ;

— Τὸ τελευταῖο βέβαια.

— Κι αὐτὰ πού σοῦδειξε ὁ γιατρός δὲ θὰ μποροῦσε νὰ σοῦ τὰ δείξῃ και στὸ κουφάρι τοῦ τελευταίου σκλάβου ;

— Βέβαια.

— Δὲ σοῦ φαίνεται λοιπὸν ὅτι καλύτερα θὰ εἶταν ἂν εἶχες ρωτήσῃς τὸ φίλο τοῦ πεθαμένου και ὄχι τὴν ἀνατόμο ;

— Βεβαίως.

— Λοιπὸν ἀκούγε. Στὸν τόπο σου ἀκούω πὼς εἶναι διορισμένοι ἄθρωποι γιὰ νὰ μαθαίνουνε στὰ παιδιά και στοὺς νέους τὸν τρόπο και τὸ χαρακτήρα τῶν μεγάλων μας ποιητῶν καθὼς αὐτουνοῦ τοῦ Σοφοκλέη, και τῶν ἔργων τους, καθὼς τῆς Ἀντιγόνης, γιὰ νὰ τοὺς κάνουν νὰ συνεπαίρουνται και νὰ γίνονται καλοὶ και εὐγενικοὶ ἄθρωποι. Κοίταξε ὁμως καλὰ ἂν αὐτοὶ οἱ δασκαλοὶ δὲν κάνουν ὅπως ἐκεῖνος ὁ γιατρός. Ἐπειδὴ ὅταν οἱ νέοι ἔρθουν γιὰ νὰ μάθουν αὐτὰ πού εἶπαμε, λέν οἱ δασκαλοὶ : — Στάσου νὰ τότε σκοτώσω πρῶτα. Ἀφοῦ λοιπὸ σκοτώσουν τὸ πνεῦμα τοῦ ποιητῆ ἀρχίζουν και διδάσκουν πολλὰ και σοφὰ πράματα : πὼς εἶναι δηλαδὴ ὁ σχηματισμὸς καθὲ λέξης, πὼς εἶναι τὸ μπλέξιμο καθὲ πρότασης, πὼς αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο εἰπώθηκε ἔτσι και πὼς μποροῦσε νὰ εἶναι εἰπωμένο ἄλλιως κι ἄλλα παρόμοια. Νομίζεις λοιπὸν, ἀγαπητέ, ὅτι ἐκεῖνοι πού τὰ κουσαν αὐτὰ συνεπαρθήκανε γιὰ τὸν ποιητῆ, ἢ μήπως γυμναστήκανε μόνο στὴ γραμματικὴ και στὸ συνταχτικὸ ;

— Νομίζω τὸ τελευταῖο.

— Καὶ δὲ σοῦ φαίνεται ὅτι γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ

δὲν εἶταν ἀνάγκη νὰ πάρουν τ' ἀριστουργήματα τοῦ Σοφοκλέη, ἀλλὰ μπορούσαν νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ ἔργα τοῦ καλοῦ μας φίλου Ξενοφῶντα π. χ. τὴν «Κύρου παιδείαν», τὰ «Ἑλληνικά» του, ἢ τὴν «Κύρου ἀνάβασιν» ;

— Βεβαίως.

— Δὲ νομίζεις λοιπὸν, ὅτι οἱ νέοι αὐτοὶ δὲν πήγανε στὸ σωστὸ δάσκαλο ; πήγανε δηλαδὴ σὲ φιλόλογο, ἐνῶ εἶχανε περισσότερο ἀνάγκη ἀπὸ παιδαγωγό ;

— Μὰ τὸν κύνα ἔχεις δικιο, Σωκράτη !

Ὁ Σωκράτης χαμογέλασε εὐχαριστημένος.

Στὸ ἀναμεταξὺ ξακολούθησε τὸ δράμα, και ὁ χορὸς ἀρχισε μὲ σκοποὺς συγκινητικὸς νὰ ψέλνῃ :

«Πολλὰ τὰ δεινὰ, κοῦδὲν ἀνθρώπου δεινότερον πέλει». κι ὁλος ἐκεῖνος ὁ κόσμος ἀκούγε μὲ κατάνυξη τὸ μεγαλόπρεπο αὐτὸ τραγοῦδι.

Ἄξαφνα μὲς στὴ μέση τοῦ τραγοιδιοῦ κόπηκε ὁ χορὸς ὁ Σωκράτης ἀγανακτισμένος σηκώθηκε ὀρθὸς μὲ ἔκφραση μεγάλης ἀηδίας. Κάτω στὴ μέση τῆς ὀρχήστρας ἀνάμεσα στὸ χορὸ εἶχανε μπῆ ἕνα σωρὸ νέοι και γέροι μὲ μαῦρα σουρτοῦκα, μὲ ματογυζῆλια, κάτι σαχλὲς και ἄνοστες μορφές, πού οὔτε εἶχανε νοιώσει τί γινότανε στὸ θέατρο, οὔτε ἔβλεπαν οὔτε ἀκούγαν τίποτα ἀπὸ τὸ δράμα πού εἶχανε διακόψει. Ἀγανάχτηση μεγάλη ἐπίασε ὅλους τοὺς θεατῆς τοῦ δραματοῦ.

«Ἐς κόρακας ! Ἐς κόρακας !» φώναζαν ἀπὸ ὅλες τίς μεριές ὁ σήκωναν τίς γροθιές γιὰ νὰ χτυπήσουν και μέσα στὰ σηκωμένα χέρια ξεχώριζες αὐγὰ και λεμόνια κι ἄλλα πράματα πού μ' αὐτὰ θέλανε νὰ χτυπήσουν τοὺς παραξένους. Ἀλλὰ πρὶν ἀκόμη ἀρχίσουν αὐτὸν τὸν πόλεμο, ἄξαφνα και ὁ χορὸς και οἱ θεατῆς γίνηκαν ἄφαντοι. Εἶχανε διαλυθῆ ὡς καταχνιά.

Κάτω ὁμως στὴν ὀρχήστρα ἀρχισαν αὐτοὶ οἱ κύριοι μὲ βραχνὲς φωνές νὰ μιλάνε μὲ μεγάλη ὄρεξη. Σιγὰ σιγὰ ἀκούστηκαν οἱ φωνές και ἀπάνω στὰ ψηλότερα σκαλοπάτια τοῦ θεάτρου ὅπου ἐκαθόταν ὁ ξένος φιλονεικοῦσαν γιὰ τὸ μεταχειρίσῃμα τοῦ δευτέρου ἀρίστου !

(Ἀπὸ τὸ Γερμανικὸ)

ΑΡΕΤΗ

ΑΝΑΤΟΛΗ

Γιαννιώτικα, σμυρνιαώτικα, πολιτικά, Μακρόδουρα τραγοῦδια ἀνατολίτικα Ἀνπιηερὰ,

Πὼς ἡ ψυχὴ μου σέρνεται μαζί σας !
Εἶναι χυμένη ἀπὸ τὴ μουσικὴ σας
Και πάει μὲ τὰ δικὰ σας τὰ φτερά.

*

Σὰς γέννησε και μέσα σας μιλάει
Και βογγάει και βασιδ μοσκοβολάει
Μὴ μάννα· καιεὶ τὸ λάγνο της φιλή,
Κ' εἶναι τῆς Μοίρας λάτρισσα και τρέμει,
Ψυχὴ ὅλη σάρκα, σκλάβο σὲ χαρέμι
Ἡ λαγγεμένη Ἀνατολή.

*

Μέσα σας κλαίει τὸ μαῦρο φτωχολοῖ,
Κι' ὄλα σας, κ' ἡ χαρὰ σας μυρολόι
Πικρὸ κι' ἀργό·
Μαῦρος, φτωχὸς και σκλάβος και ἀκαμάτης,
Στενόκαρδος, ἀδούλευτος.— διαβάτης
Μ' ἑοῦς κ' ἐγώ.

*

Στὸ γιὰλὸ πού τοῦ φύγαν τὰ καίκια
Και τοῦ μείναν τὰ κρινα και τὰ φύκια,
Στὸνειρο τοῦ πειλάου και τούρανοῦ,
Ἄνεργη τὴ ζωὴ νὰ ζοῦσα κ' ἔρημη,
Βουβὸς, χωρὶς καμιάς φροντίδας θέρημη,
Μὲ τόσο νοῦ,

*

Ὅσοις φτάνει σὰ δέντρο γιὰ νὰ στέκω
Και καπνιστῆς μὲ τὸν καπνὸ νὰ πλέκω
Δαχτυλιδάκια γαλανὰ.
Και κάποτε τὸ στόμα νὰ σαλεύω
Κ' ἀπάνω του νὰ ξαναζωντανεύω
Τὸν καημὸ πού βασιδ σὰς τυρανῶ,

*

Κι' ὄλο ἀρχίζει, γυρίζει, δὲν τελειώνει,
Και μὴ φυλὴ ζῆ μέσα σας και λυώνει
Και μὴ ζωὴ δεμένη σπαρταρῶ,
Γιαννιώτικα, σμυρνιαώτικα, πολιτικά,
Μακρόδουρα τραγοῦδια ἀνατολίτικα,
Ἀνπιηερὰ.

(Ἀπὸ τὴν «Ἠγηώ») 18 Θεριστῆς 1905.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΨΥΧΑΡΙΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

Νὰ τοῦ πάρῃ τὸν ἀέρα του, νὰ τὸν ἀναγκάσῃ, δείχνοντάς του ἀναντίλεχτα, στὰ μάτια και στὰ μούτρα, τὸ κῆμά του, νὰ τὸν ἀναγκάσῃ, μπιστὰ σ' ὅλους, νὰ σκύψῃ τὸ κεφάλι και νὰ πέτῃ γάμο. Ἀπὸ τὰ μαλλια του τὰ χτενισμένα νὰ τὸν τραβήξῃ στὰ δικαστήρια, ἐκεῖ νὰ δώσῃ λόγο. Ἴκει νὰ ξηγηθῆ. Ἀνέ, πὼς ; Βλέπει σ' ἕναν ἄρρωστο ἕνα κοτζάμ πρᾶμα, μὲ ν ἀκρατεῖα, μὲν ἀρρώστια δηλαδὴ πού χρεῖς σου νὰ τὴν ζετᾷς, πού χρεῖς σου νὰ μαθῆς ἀπὸ πού ἔρθε και δὲ βρωτᾷ ! Ἴτε ἀγραμμάτους ἄμυθο; ἄτεχνος εἶναι και τότες ἄς τὸν πετάξουνε ὄζω ἀπὸ τὴ σανατωπιὰ τὸν κομπογιαννίτη τὸν ὀλιθηριο; εἴτε ξέρει και δὲ μιλεῖ, ξέρει και μεσα του χαίρεται πού γλύτωσε μὲ τὴν ψευτιά, ξέρει και

ἦσυχά σκοτώνει· τότες λοιπὸν ἄς τσαλαπατηθῆ, νὰ μὴ σκοτώνη πιά.

Ὅχι ! Ἀδύνατο ! Δὲν μποροῦσε ὁ Ἀντρέας νὰ τὸν καταγγεῖλῃ. Τὰ δικαστήρια σὲ τέτοια περίσταση ἀθωώνουνε πάντα τοὺς γιατροῦς. Νὰ τοὺς καταδικάζανε, λέει, δὲ θὰ τολμούσανε νὰ κάμουνε τίποτις, ἀκόμη και σὲ ὦρα μεγάλης ἀνάγκης· λέφτεροι πρέπει νὰναι, λέφτερα τὰ κινήματα τους· ἐφτόνη καμιά. Τὰ γνώριζε ἀφτὰ ὁ Ἀντρέας. Περπατοῦσε στὸ ἐργαστήρι του ὀλοένα και τὸν ἐπνεγε ὁ πικρός, ὁ ἀνυπόφορος λογισμὸς πὼς τίποτα, τίποτα δὲν μπορεῖ. Σ' ἀφανίζουσε και τρόπος δὲ σοῦ ἀπομνήσκαι νὰ φανίσῃς τὸν ἀφανιστῆ σου, νὰ μὴ ἀφανίξῃ κι ἄλλους ἀπὸ σένα. Ἡ ἀταξία τὸ λοιπὸ θὰ ξακολούθησῃ και μὲ τὰ σπλαγνα σου θὰ θρέφεται, ἢ σὲ τρῶῃ τὴν ὑγεία, τὴ ζωὴ. Περπατοῦσε ὁ Ἀντρέας κι ἔξαφν τὸν ἐπιανε φόβος γιὰ τὴν Κατινούλα. Τῶρα πού ἔμαθε τί ἔχει, τῶρα πού κατάλαβε και τὸ γιατί, ταραζήτανε περισσότερο. σὰ νὰ εἶτανε μαθὲς ἀρρώστια καινούρια, σὰ νὰ μὴν ἔγινε πέρσι, παρὰ σὰ νῆγινε σήμερα σήμερα τὸ κακό, σὰ νῆμελλε ἀμέσως νὰ παθῆ ἀπὸ δαφνο. Πῆρε ἀπάνω του, συμμυζῶσε τὸ θυμὸ του, ἔπαψε τὸν περίπατο, μήπως ἀπὸ τὴν καμαρὰ της—εἶσι τὸ φαντασθήσε

ἀκούσῃ τὰ βήματά του, τίς φωνές του, μήπως δὴ τὴν τρομερὴ ἀντάρα και ζαλιστῆ. Ἀνέβηκε ἀγάλλια γάλλια στὴν κάμερή του, πλάγιασε, κοιμήθηκε ἀχαμνά. Τὴν ἄλλη μέρα, τρίτη, ἔφτὰ τοῦ Σποριά, ἦσυχ, γαληνεμένο τὸ πρόσωπό του. Κατίβηκε ἡ Κατινούλα στὸ ἐργαστήρι, κάτι ἔβραψε μάλιστα στὸν καναπέ, πού εἶχε ξηλωθῆ ἕνα κομματάκι τοῦ καντιφέ του. Τὴν κοίταξε ὁ Ἀντρέας. Τοῦ ἄρεσε πού ἔβραψε ἴσια ἴσια ἐκεῖνη τὴ στιγμή· νὰ πού διορθώνονται τὰ χαλασμένα, μὲ τὴν πομνὴ, μὲ τὴ θέληση. Ἰγ ! δὲν τὴ θάμαζε ἀκόμη ἀρκετὰ, δὲν τὴ θάμαζε ὅπως τῆς ἔπρεπε τὴ φτωχὰ τὴν κόρη πού στὸ χωριὸ της τὸ φτωχὸ ἀναθροφῆ καμιά δὲ χάστηκε κι ὡς τότε ἡ καρδιά της εἶχε μέσα της ἕναν ἡμερο ἠρωϊσμό, μὴ γλυκειὰν ἀγγελωσύνη πού δὲν τὴν ἀνταμώνεις οὔτε στὶς πὶὸ καλαναθρεμμένες και στὶς πὶὸ πλούσιες. Ὁ Ἀντρέας ἀποφασισε νὰ τῆς πῆ τὴν ἀλήθεια, τουλάχιστο γιὰ νὰ τῆς δείξῃ πὼς ἡ ἀρρώστια της δὲν εἶτανε ἀπὸ καμιά φυσικὴ της διαθεση, ἀπὸ τὴ σύγκρασή της, ἀπὸ κανένα νόσημα τῆς φύσεως πού ἀπλωχωρῶσε, πὼς εἶτανε ἀπ' ὄζω φερμένη, πὼς τὴν ἔφταιγε ξένο χεῖρι και πὼς εἶναι τρόπος, ἄλλο χεῖρι νὰ τα σιάξῃ.

*) Ἡ ἀρχὴ του στὸ 228 φύλλο.

ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΞΕΝΑ ΟΝΕΙΡΑΤΑ

Μεσουρνούσε τό φωτοπλευόμενο· χάρω και γύρω άμμο· δέντρο πουθενά· έρημο άπέραντη· κ' έγώ στό μέσο· ή κούραση μουχε κόψη τά ήπατα, δέν μπόρκα να προχωρήσω· ξεπέζεφα· έγειρα στον ήσκιο τής γκαμήλας μου να ξανασάνω λίγο· κ' εκεί σα να μουρθε κάπως γλυκός ό ύπνος και κοιμήθηκα· κ' είδα όνειρο, ά, σαν τί όνειρο.

Πάνω σε κάποιο άερόστατο τάχα, έγώ και κάποιος φίλος μου σεργιανούσαμε ένα βασίλειο. Και βλέπαμε· και τί δέ βλέπαμε· κάμπους άκαλλιέργητους, νερά άνεμετάλλευτα· βουνά δεντροστολίστα μά δυσκολοανέβατα· χιλιά δυό λογιά φρούτα που σάπιζαν στα ίδια τους τά δέντρα άπάνω, και τόσα άλλα— Μά σκια άθρώπου σ' όλα αυτά άπάνω καμμία— Λές και θανάτου πνοή φύσηξε και τά ρήμαξεν όλα.

Και μου λέγει ό φίλος μου: "Άς πάμε κ' ως τις πολιτείες. Κατεβαίνουμε κι ως εκεί και τί βλέπουμε. Χιλιάδες κόσμο, μιάν όχλαση, ένα κακό, να τρέχουν στους δρόμους μέσα, στις πλατείες, στις λέσχες, στα καφενεία, γυμνοί, έλεεινοί, τεμπέληδες, δίχως δουλειά κχμμιά και να φωνάζουν «Κάτω τό Γήλιο, κάτω τό Ψέμα. Γήλιος δέν ύπάρχει».

Κι άνάμεσο στον όχλο, γέροντες άσπρομάλληδες να βγάζουν λόγο. Πικραλέσα τον κυβερνήτη τ' άερόστατου να τό χαμηλώση για λίγο, κι ακούσαμε. "Ω, κάλλιο να μην ακούγαμε.

«Η νύχτα μας έγίννησε· τ' άδιάλυτο σκοτάδι είναι ό πατέρας μας· ή Τύφλα ό Θεός μας. Σ' αυτούς θυσία πρόσφεραν οι παπούδες μας, σ' αυτούς και μεϊς θ' άφίσουμε την ψυχή μας. Γήλιος δέν ύπάρχει, ό Γήλιος είναι ψέμα. Τό Γήλιον τον φαντάστηκαν όσοι φρόντισαν την τύχη τής Γέννας μας. Όσοι μελέτησαν τό κακό της. Κι αν μέσα σ' αυτούς βρισκονται και δικόι μας, δέν μπορεί παρά να ναι άλλοθρησκοι, παρά να ναι προδότες. Γι' αυτό κι ές κράζουμε από τά βόθη τώ σπλάχνω μας: 'Ανάθεμα την ψυχή τους.

- Κι' ό όχλος με μιá φωνή «'Ανάθεμα».
— 'Ανάθεμα τό έργο τους. — 'Ανάθεμα.
— 'Ανάθεμα που τους άκλουθάνε. — 'Ανάθεμα.
— Καταραμένο τ' όνομα τους.
— Καταραμένο και τώρα και στον αίωνα τον άπαντα.

Κ' είπαμε να κατεβούμε για να γνωρίσουμε κι

άπό κοντά τον παράξενο αυτόν κόσμο, και κατεβήκαμε.

Μά τ' είταν τής τύχης μας να δούμε; Όλους άπ' άκρη σ' άκρη δίχως μάτια· σωστά τυφλοπόντικα μ' άθρώπινη μορφή. Και τους δικαιώσαμε για τις ιδέες τους. Οι δύστυχοι τό Γήλιο δέν τον γνώρισαν, ούτε και τά καλά τής μέρας.

Και τους ρωτήσαμε· ποιόι να ναι οι τρισκατάρατοι που δέν πιστεύουν στο σκοτάδι; κι αυτοί δείχνοντάς μας τά σκολειά και τά παλαιϊκά τους κιοιτάπια· «Νά, όσοι στήσανε πόλεμο μ' αυτά και δέ δέχτηκαν τή θεία σφράγιση.»

Και σα θελήσαμε να μάθουμε και τί είδους είταν αυτή ή σφράγιση, μας πήραν από τό χέρι και μπάζοντάς μας μέσα μας είπαν· «Νά εδώ είναι οι μεγάλοι ίεροφάντηδες τής γενιάς μας· όσοι πιστοί, πριχού χαράζουν τά μάτια των παιδιών τους, τά φέρνουν εδώ και λαβαίνουν τή Θεία σφράγιση.»

Κ' είδαμε, ό Θεέ μου, τί φρίκη. Γέροντες ξεκουτιάρηδες με τά τρεμουλιαστά τους χέρια να βσταν σφραγίδες πυρωμένες, και να στραβώνουν μ' αυτές τά μάτια των παιδιών, και να λένε σαν είδος ξόρκια· «Η νύχτα μας έγίννησε· τ' άδιάλυτο σκοτάδι είναι ό πατέρας μας· ή Τύφλα ό Θεός μας. Τυφλοί οι γονέοι μας ζήσανε, τυφλοί και σεϊς να πεθάνετε.»

Κ' ακούγονταν εκεί μέσα κλάματα, κι ακούγονταν φωνές πόνου, και γίνονταν χαλασμός Κυρίου. Κι όσα παιδιά δέν μπόρκα να βσταξουν στον πόνο τής σφραγίσης, ξέφθγαν από τά χέρια των πατέρων τους κ' από τις πολιτείες κι έρχόντουσαν στους κάμπους κι ανέβαιναν στις ντοίμες τώ βουνών, άφ' όπου και ξαγνάντευαν τό Γήλιο κ' έστηναν νέο βασίλειο, με νέες θεωρίες και νέο πρόγραμμα.

Αυτοί γενόντουσαν οι καλλιεργητάδες των άπεραντων κάμπων, αυτοί οι μελισσοκόμοι, οι πτηνοτρόφοι, οι χτηνοτρόφοι, οι τεχνίτες οι βιομήχανοι, αυτοί ήσαν που πλούταιναν και τήραγαν τό νέο τους βασίλειο, και που με τ' όνομα προδότες φέρνονταν στα χείλη των όσω δέ γροϊκήσαν τό φώς.

Και θελήσαμε να τους συχαρούμε· και θελήσαμε να τρέξουμε και μεϊς μαζί τους, να καμαρώσουμε τό έργο τους στους καλλιεργημένους κάμπους, να νεβούμε στα βουνά τους, να ξαπλώσουμε στους ήσκιερούς και μυροβόλους κήπους, να ανασάνουμε τό δροσερό τους άγέρα, να πιούμε τό κρυσταλένιο τους

νερό, να ξανανώσουμε τό γαϊμακ, να προστέσουμε ζωή στ' άδυνατισμένο μας κουφάρι.

Μά μέσα σ' όλα αυτά σαν κάτι να μ' έκαψεν ύπερβολικά κ' έξύπνησα. Είταν ό Γήλιος· ή γκαμήλα από ώρα φαίνεται ναταν πλαγιασμένη και δέ μουκαμε πια ήσκιο.

Guergueh 26. 3. 07.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΜΕΛ.

ΑΠΟΚΟΣΜΟΣ

Κόσμο που έγησες, που ζεις και που θα ζεις αίωνα
Όσο τό πνεμα κ' ή ψυχή θα ζουν κι όσο τό Όραίο,
Όμορφε κόσμο κι αϊλε, που ή ψυχή θαρωίσει
Κι όχι τά μάτια, των ανθών κόσμο και τής αγάπης,
Των άστεριών, τής αιγαλάς, τής θύμησης, των ήσκιων,
Τού Όλιου που φεγγοβολεί, τής Νύχτας που μαγεύει,
Τού όνειρου κόσμο, των πουλιών και του δικού μου πόνου,
Στους κύκλους σου τους φωτεινούς τή λευτεριά ανασαίνω
Και χαίρομαι τις όμορφίες τής ζήσης κι άνταμώνω
Στά δροσερά τάπόμεια σου τή λατρεμένη κόρη.

Πατήσια, 'Αλωνόρης του 907.

ΙΣΙΟΝΑΣ

EIKONES AΠ' TO BOΣΠOPO

H B A P K A

Δεμένη πίσω σ' ένα μεγάλο βαπόρι κατέβαινε περήφανη τό Βόσπορο. Έβλεπ' όμπρός της τους άφρους που σκόρπιζε γύρω του τό βαπόρι και νόμιζε πως εκείνη τους σκόρπιζε. Έβλεπε πίσω της τό γαλάζιο αύλακι που άνοιγε στο διαβα του ό μαύρος ό γίγαντας και νόμιζε πως ή πλώρη της ή μικροσκοπική χάραζε τή βαθιά, την άτέλειωτη κείνη γραμμή. Και κατέβαινε περήφανη, φουσκωμένη για τή γληγοράδα της και για τή θαλασσοταραχή που σκόρπιζε γύρω. Έτσι τουλάχιστο νόμιζε κείνη κι αυτό έδειχνε τό περήφανο περπάτημά της. Κάποτε έρχιγε κ' ένα βλέμμα περιφρονητικό στις άλλες βαρκούλες που ζύγωνε για μιá στιγμή και ύστερα τις άφινε πίσω, πολύ πίσω. Που να τήν προφτάσουν εκείνες μ' ένα δόξασπρο μικρό· πανάκι σα χιονάτες πάπιες ή με δυό μικρά κοκκινοδομμένα κουπιά, που τάραζαν ήσυχα-ήσυχα τά γαλάζια νερά! Που να σκορπίσουν εκείνες άφρους, που να χαράζουν βαθιά αύλακία! Εκείνες μόλις χάραζαν μιá γραμμούλα που

Δέ σταμάτησε τό βήξιμό της ή Κατινούλα, όταν τάκουσε· δέν κοντοστάθηκε· δέν άλλαξε όψη. Πρώτη έννοια της ό Κύριος. Τόννοιωσε ιδιοστιγμής πόσο θα χολόσκασε για τέτοιο κάμωμα. και στον Άντρέα πήγε ό νους της προτού συλλογιστή τον έαφτό της. "Άς μη συχιστή ό Άντρέας με τό παραπάνω και τής φτάνει. Μά τί τάχα; Μήπως κι ό γιατρός ό ίδιος, ό Άρτός εκείνος, μήπως ήταν έρχότανε, δέν έβαζε τά δυνατά του να τήν περιποιηθί, δέν τή βωττύσε, δέν τής μιλούσε πάντα έβγενικά και φιλικά; Ξεθαίρρος άθρωπος, κκταδεχτικός. Γελαστηκε, τί να γίνη; Ένα κκλό φέρισμα, δέν μπορούσε ή Κατινούλα να τό ξεχάση. Κάποτες μαλιστα τήν πείραζε ή μικρή, που τό στόμα του κανείς δέν τολμούσε να νοίξη, άμα ό λόγος για κανένα πρόσωπο που έτυχε μιá φορά να τήν καλημερίση. Για τό κρέμα του Άρτου μήτε παραπονέθηκε· χμμυγέλασε μόνο με τό χαμόγελό της τάγαθό.

Σάστισε ό Άντρέας και τον πήρανε οι λογισμοί. Ναι, καταλαβε ό ποιητής του τί θα πη άδικία και θυμός· καταλαβε όμως συναμα και τί θα πη άδολη γυναικίσια ψυχή— άχ! σα να τήν έβλεπε τώρα μπροστά του ό Άντρέας τήν Άντιγόνη— μιá ψυχή που από μέπος δέν ξέρει, που ξέρει

μόνο και μόνο ναγαπā.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΗ'.

Τάδοξο τό ποτάμι.

Η Κατινούλα δέν τά πήγε άχαμνά τις ακόλουθες μέρες. Μά ό Άντρέας θυμάτανε άξαφνα και τό λόγο του γιατρού, πως έπρεπε δηλαδή να του τή φέρη για να τής ξανακολλήση τό δίσφραγμα, και πάλι είτανε ό δύστυχος άνω κάτω. Σπίτι να γίνη τέτοιο χειρούργημα, μήτε να τό στοχαστής. Που λοιπόν έννούσε ό Κλυζιός να του τή φέρη; Στο νοσοκομείο; Έτσι έλεγε ό Άντρέας· γνωστό κιόλας πως ό Κλυζιός άφωσιωμένος στο νοσοκομείο του, καθε πρωί εκεί περνούσε δυό τρεις ώρες, ως και τήν κεριακή τό πρωί, μπορούσε περίφημα να παρακολουθήση τον άρρώστο, και βέβαιο πως με τους βοηθούς, με τους μαθητάδες, τους νοσοκόμους, τους έσωτερικούς κ' έξωτερικούς, με τά χρειαζόμενα μπόλικα εργαλεία, με τις σάλες τις πίτηδες και μωμένες, με ό τι πρόσταξες άμέσως στη διάθεσή σου, καταλληλότερο μέρος άδύνατο να φανταστής. Έλα

δα όμως που είτανε νοσοκομείο, κι ό Άντρέας δέ λησμονούσε τήν έλεινί, τήν έντύπωση που του είχε δώσει ό Μπούσιος, όταν του έφερε κι άφτουνού τήν Κατινούλα να τήν ξεταση— και να μην τήν ξετάση. Άλήθεια που άλλαζε ό γιατρός, κι ό Κλυζιός έκανε τό χρέος του όπως μήτε φαντάστηκε ποτέ του να τό κάμη ό Μπούσιος. Δέν τό άρεζε ως τόσα που δέν τό άρεζε ό Άντρέας. Του φαινότανε σα να του παίρνανε, σα να του έρπάζανε από τά χέρια του τό παιδί του, μιá και τήν άφινε μόνη της άλακαιρη βδομάδα, δίχως ό ίδιος να φροντίξη για τά συνθησιμένα της. Μπιστοσύνη ό άθρωπος είχε στον έαφτό του, και με τό δικιο του, γιατί ό πατέρας βλέπει πράματα που ξένο μάτι δέν τά βλέπει. Δίσταζε κ' ή Άννα. Τι; Θα τήν παραδώσουνε ξανά στον Κλυζιό που τήν άποράσισε πέτσι άψε τήσσε, προτού άκόμη τή δει, που και φέτο έβγαζε καινούρια γνώμη για τήν άρρώστια της, πάλι σε μιá συνέλεψη τής Έταιρίας; Να μη μας τήν πασπατέβουνε δα και καθε χρόνο, για να μας τήν άφανίσουνε στο τέλος. Φτάνουνε όσα μας σκάρωσε και ξεσκάρωσε ό Άρτός.

Σωστά τής Άννας τά λόγια και φρόνιμα. Η Κατινούλα όμως σα να τό είχε άρεξη να δοκιμάση·

έβουνε στη στιγμή. Ένώ εκείνη έφευγε, σκόρπιζε άφρους, τάραιε τή θάλασσα, χαράζε β'θιά, ατέλειωτα αυλάκια !. Μά, θά π'ητε, μέ ξένη δύναμη, μά δεμένη στό βαπόρι. 'Αδιάφορο ! Φτάνει πού τά κύματά της κυλούσαν ώς εκεί κάτω μακρυνά και λέγανε τραγουδιστά τή δύναμή της στά χαλίλια της άκρογιαλιές ! Καί, νά πούμε τήν αλήθεια, δέν είναι ούτε ή μόνη, ούτε ή πρώτη βαρκοϋλα πού ξιππάζεται και φουσκώνει για ξένη δύναμη και για ξένη άξία. Πόσες βλέπω καθε μέρα νά κατεβαίνουν τό Βόσπορο μέ τήν ίδια περηφάνια, μέ τό ίδιο τουπέ !...

Βάρκα βαρκοϋλα ! Καί τί θά γίνης σά σπάση τό σκονί ; και σά ρίξη τήν άγκυρα τό βαπόρι, έσύ τί θά κάμης ;... Θ' άπλώσης τό παννάκι σου σά χιονάτη πάπια ? Θ' άρχίσης μέ τά μικρά σου κοκκινοβαμμένα κουπιά νά χτυπάς τήν ήσυχη τή θάλασσα ;

Βόσπορος ΧΡΙΣΤΟΣ ΔΕΛΤΑΣ

ΣΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

τό γραφείο και στό βιβλιοπωλείο του Σακέτου (όδός Σταδίου, αντίκρυ στη Βουλή), πουλιούνται ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τό ένα και 1,25 φρ. γρ. για τό έξωτερικό, τάκλειστα βιβλία : του ΨΥΧΑΡΙ «Τέλειρο του Γιαννίρη» — του ΠΑΛΑΙ «'Ηλιος και Φεγγαρι» — του ΦΩΤΙΑΔΗ «Τό γλωσσικό ζήτημα και ή 'Εκπαιδευτική μας αναγέννηση» — του ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ «'Ιστορία της Ρωμιοσύνης», «Μαζώχτρα και Βρουκόλακας» και «'Νησιώτικες 'Ιστορίες» — του Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗ «'Οί σκιές μου» — του Χ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ «'Ο Μέγ' Αλέξανδρος» — του ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ «τό 'Ανεχτίμητο» (δράμα) — του ΗΛΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ «'Ορθοκεία και Πατρίδα» — του ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ «'Τα Πηλιά και τά Κοινοβία» — του Γ. ΑΒΑΖΟΥ «'Η ματιά» — του Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ «'Ζωντανό και πεθαμένο» και «'Ο 'Ασωτος» (δράματα) — του ΔΕΓΓΟΥ «'Αφνης και Χλόη» (μεταφρ. Βουτιεριδίου) — του ΕΥΡΥΠΙΔΗ «'Η Μήδεια» (μεταφρ. Περγιαλίτη) — του ΣΟΦΟΚΛΗ «'Ο Αίας» (μεταφρ. Ζήσιμου Σιδερά).

Η ΙΛΙΑΔΑ μεταφρασμένη από τον 'Αλεξ. Παλλη δρ. 2 και φρ. γρ. 2 1/2 για τό έξωτερικό.

Ο ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ της κ. 'Αλεξάντρας Παπαδόσκου, χρυσοδεμένος, δρ. 1 1/2 και φρ. γρ. 2 για τό έξωτερικό.

Τού ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ «'Ταμχοί και 'Ανάπαιστοι» — «'Τρισέυγενη» — «'Γράμματα» — «'Ασάλευτη Ζωή», 6 δρ άντις 12 πού πουλιούνται στα βιβλιοπωλεία Για τις έπαρχίες τ,50 και για τό 'Εξωτερικό 7 φρ. γρ. δίχως άλλο έξοδο για τά ταχυδρομικά.

Τού ΙΔΑ «'Μορτύρων και ήρώων αίμα.» δρ. 2.

Τού Γ. ΜΑΡΚΕΤΗ Πλουτολογία (Δρ. 1) — Κριτική του άδολου λογισμού του Κάντ (δρ. 1) — Τό δασμολογικό ζήτημα στην 'Αγγλία (λερτά 50).

Της κ. ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ 'Από τον κόσμο του σαλονιού και οι δυό άντατοι δρ. 3.

Τού ΗΛΙΑ ΒΟΥΤΣΙΕΡΗ 'Ο Προσκυνητής δρ. 1

τήν υγεία της λχχαρούσε τό κορίτσι κ' ένα ψυχρόμητο μυστικό της έλεγε πώς έτσι θά γλυτώσει. Τήν τάξη τήν αγαπούσε κι άφτή, σόν τόν 'Αντρέα ήθελε τώα νά μπ'η σέ τάξη και ή τρ'μερή άκρα τεια πού της χαλνούσε τά παντα. Τί νά κομη ή 'Αντρέας ; 'Ανοπόφορο τού εΐτανε νά διαταξη, κι από τήν άλλη μεριά δέν τολμούσε νά π'η τίποτις. Τήν περίφημη τήν τρίτη, έφτά του Σπυριά, μ' όλα της τά βαψίματα, μ' όλο της τό κίφι, της πόνισε ή πληγή. της πόνισε, ύστερις από τό γέμα, και τάντερό της άριστερα, μά ή θερμοκρασία καλή, 36°1 — 37°4. τήν τεταρτη, όχτώ, έννοιωσε ξαλαφρωμένη, χαρούμενη, ζωντανή, κ' ή θερμοκρασία 36°6 — 37°4. τήν πέμπτη, έννια, λίγος πονοκέφαλος πού από τό πρωί έρχισε και δέν έπαθε, άν και λαφής λαφής. ζαλιζότανε καθε τόσο, άκόμη και χωρίς νά σκίψη. κούραση της έκοφτε τά γόνατα ή θερμοκρασία όμως δέ σαΐβε, 36°4 — 37°4. Κ' ή θερμοκρασία κατι σημαίνει.

— «'Ας πεταχούμε, στοχαστηκε ή 'Αντρέας, μια στιγμή στό νοσοκομείο. Κατόπι βλέπουμε. Τί μάς κοστίζει ; 'Ασκημα δέν είναι ή Κατινούλα, τό κάτω κάτω.

Λαιπών και νά πάω δέ θά π'η πώς τή χειρουργήσανε κιόλας.

**‘Ο ΝΟΥΜΑΣ’,
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ
ΣΥΝΤΡΟΜΗ**

Για τήν 'Ελλάδα Δρ. 10.—Για τό 'Εξωτερικό φρ. γρ. 10.

20 λεπτά τό φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ : Στα κιάκια της Πλατείας Συντάγματος, 'Ομόνοιας, 'Ιπουργείου Οικονομικών, Σταύμου Τροχιόδρομου, ('Οφθαλμιατρείο), Βουλής, Σταύμου ύπόγειου Σιδηρόδρομου ('Ομόνοια), στό κυπνοπωλείο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), 'Εξαρχεια, στα βιβλίο-πωλεία «'Εστίας» Γ. Κολάγου και Σακέτου (όδός Σταδίου, αντίκρυ στη Βουλή). Στο Βόλο βιβλιοπωλείο Χριστόπουλου.

'Η συνδρομή πλερώνεται μπροστά κ' είναι ένός χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

'Αλλαγή και Μερκούρης—'Αδγια άπλέρωτα—'Οι Κρητικοί—'Ο πρώτος έπιλαχών.

Ο ΜΕΡΚΟΥΡΗΣ βγήκε και τρίτη φορά Δήμαρχος. Τιμή στους 'Αθηναίους πού δέν παρουσήσανε από τό άσυλλόγιστο «'Αλλαγή», μά υποστηρίζανε τόν άθροωπο πού στη σημαία του έγραψε μέ μεγάλα γράμματα τή λέξη «'Εργα» και ζήτησε μ' έργα κι όχι μέ λόγια και μέ κούφους ύπόστροφες νά δημαρχήσει. «'Εργα έκαμε κ' έργα θά κάμει ή Μερκούρης κι ή βρεθεί φιλότιμη Κυβέρνηση νάν του ψηφίσει τό νομοσχέδιό του, μά μέρα ή 'Αθήνα πολλά θάν του χρωστάει κ' οι 'Αθηναίοι μ' όλο τους τό δικιο θά περηφανένονται για τόν όρχοντο τού Δήμου τους.

'Εκείνο όμοσ πού καταλάβαμε, και κείνο πού θά καταλαβε κι ή ίδιος ή Δήμαρχος, από τήν τελευταία έκλογή είναι πώς δέν πολεμήθηκε από Πιργιούς αλλά από 'Αντιμεμ'ουρικούς, από άθροώπους δηλ πού τόν πολεμήσανε λυσοσασμένα όχι γιατί θέλιαν τόν Πυργή για Δήμαρχο, αλλά γιατί δέ θέλιαν τό Μερκούρη. Και νά οδς ποιμε τήν αλήθεια, τήν αντίδραση αυτή δέν τή βρισκόμυε κι όλοσδιόλου άδικολόγητη, κι άν τήν καλοσυλλ'γοιστεί κι ή Δήμαρχος θά συμφωνήσει μαζί μας.

Και πρώτα πρώτα τήν αντίδραση τού τή γεννήσανε μερικά πρόσωπα της ύπερείας του, ή γνωστή δηλ κλίκα του πού όχτώ χρόνια δούλεψε πώς νά γιομίσει τήν τσέπη της και πώς νά κάνει τό Μερκούρη τόσο αντιπαθητικό ώστε πολλοί νοικοκυραίοι νά σού λένε «'δε μαυρίζω τό Μερκούρη, αλλά μαυρίζω τό δεινά κα. τόν τάδε υπάλληλό του» 'Αυτόρο λάθος του, ίσως μεγάλο κι αυτό σάν τό πρώτο, είναι πού ανακατώθηκε στην πολιτική, γιατί δέν ένιωσε πώς οι 'Αθη-

ναίοι τον θέλουνε για Δήμαρχό τους κι όχι για κοματάρχη πολιτικό. Αυτό είναι τό δυό σπουδαιότερα λάθια του, κι ή γράφει τώρα τή λέξη «'Αλλαγή» στη σημαία του δέ θάν τού τήν πάρει ποτέ κανείς τή Δημαρχία και θά μορδέσει μά μέρα νάν τήν άφίσει κληρονομιά και στέ παιδιά του, καθώς τότερδούται.

Οι ένκατό της κλίκας του τυραννίσαν τήν 'Αθήνα όχτώ χρόνια. 'Ας άποστρατευτούνε τώρα αυτοί κι ός έρθουν άλλοι ένκατό νάν τήν τυραννίσουνε στην τρίτη Δημαρχία του. 'Ο κόσμος ζητάει τήν «'Αλλαγή». 'Ας τού τή δώσει ή Γ' διος ή Δήμαρχος, παίρνοντας για σύμβόλό του τις λέξεις «'Εργα κι 'Αλλαγή !»

★

ΤΑ ΔΟΓΙΑ μας κούτα πρέπει νάν τά έχτιμάσει ή Δήμαρχος, άφού τού τά λένε άθροώποι πού τόν αγαπούν και πού συνήθιτανε νά λένε τήν αλήθεια, όσο σκληρη κι άν είναι. 'Ετσι βέβαια καμιά φημερίδα δέν τού μιλήσε, ούτε από κείνες πού τόν υποστηρίζανε, ούτε από κείνες πού τόν πολεμήσανε. Ξέρει γιατί δέν υποστηρίζανε και θά σιχαίνεταί από μέσα του, καθώς θά σιχαίνεταί και για τις άλλες, άφού ξέρει γιατί τόν πολεμήσανε. Νά πού βρίσκεται σήμερα μια φημερίδα νάν τού μιλήσει ειλικρινά, μόνο και μόνο γιατί τόν έχτιμάει, γιατί έχτιμάει τή δουλιά του και γιατί θά λυπηθεί κατάκαρτα νά δει μια μέρα νά γκρεμοτσκιστεί από τό Δημαρχικό αξίωμα ένας άθροωπος, όχι γιατί' εΐταν άνίκανος γι' αυτό, αλλά γιατί δέ φέρθηκε γνωστικά σέ μερικά ντελικάτα ζητήματα.

★

Ο ΜΑΝΟΣ και οι άλλοι πολιτικοί της Κρήτης νά βάλουν τά δυνατά τους, νά μιλήσουνε, νά περκαλίσουνε, νά συμβουλίφουνε, νά ροθερίσουνε, νά μεταχειριστούνε κάθε μέσο, ώστε σ' άλλη έκλογή, είτε Δημαρχική, είτε Βουλευτική, νά μήν ξεμυτίσει ή Κρητική μαγκούρα στους όρ'ομους της 'Αθήνας.

Είνε ντροπή ένδική τά πηληκεία της Κρήτης, οι Τουρκιόφίλοι και Βουργαροφίλοι Κρητικοί, νά γυρίζουνε στους όρ'ομους της 'Αθήνας τή μέρα της έκλογής, κρεμνώνοντας τό τμημένο ζουάρι τους για κρυαά και τρομάζοντας τόν κόσμο μέ τις τρομερές μαγκούρες τους.

Οι Κρητικοί άρχίζουνε νά γίνονται αντιπαθητικοί στην 'Αθήνα κι άκούσχυε πολλούς νά λένε τήν Κεριική πώς θ'ζναι συφορά νά ένυθεί μια μέρα ή Κρήτη μέ τήν 'Ελλάδα. Βαριά ή λέξη, μά ή δ'φροντι κείνοι πού μπήσανε άιτιμα τούς λεβαντηδες της Κρήτης στα έκλογικά καρναβάλια μας και μεταμορφώσαν τούς γενναίους πολεμιστίδες σέ χυδαίους μπράβους.

★

ΆΛΛΟ είδος άρρώστια αυτή ή δημαρχομανία τού Πυργή. 'Αφού δέν τά κατάφερε νά συγκινησει τόν κόσμο και νά βγει Δήμαρχος από τις κάλπες, ζήτησε νάν τονε συγκινήσει μέ τό συλλαλητήριο της Τετάρτης, τό κωμικό κι έδικολόγητο, και νά βγει Δήμαρχος από τούς όδομους. Ξέρει-

νά κοιτάξη τήν Κατινούλα είτε σίπιτι τους άφτό έμοιαζε σάν αδύνατο είτε σέ μια κλινική όπου τόν είχανε συμφωνημένο τρεις φορές τή βδομάδα. δέν τού τό συμβούλεψε δόκτορ ή γιατρός πουθενά πού σίγουρα λείε παρά στό νοσοκομείο. Τού Εήγησε και πώς γίνεται τό χειρουργημα Τό χειρουργημα ! Νά ως τόσο πού συνήθιζε άγκλια γκλια ή 'Αντρέας στην ιδ'α σά ν'ξμελλε πιά και νά γίνη. Τήν κερικκή, δώδεκα, 36°2 — 37°4. 'Ο καιρός ώραιο ; βγήκε ή Κατινούλα νά περπατήση στό μπαζεδάκι και στην άβλή μέ τή Μοιρίτα και τόν 'Αντρεα, μά ή κούρασή της ύπερβολική και καθε φορά πού τήν έπιανε, όλοι τους, ή Κατινούλα, ή 'Αννα, ή 'Αντρέας βλέπανε πώς έτσι νά τήν άφήςουνε δέν μπορούσε. και πώς έπρεπε κάτι νά κάμουνε. Τίποτις όμως θετικό δέν κανανε. Καί βασανίζετανε ή 'Αντρέας. Τή δευτέρω δεκατρείς, έπεσε ή κούραση, άλλαζε παλε γνώμη ή 'Αντρέας. 35°8 — 37°7. Πηραξένε. 'Από τό πρωί στό βραδι δύο βαθμοί διαφορά. Τελειωσε αλήθεια κ' ή άδιαθεσία πούκα ήσυχα. Πήρε τήν ίδια μέρα ή κ. Καρλιέρης ; γνώρ'ζε τόν κ. πρώτο και θά είχε καμια ύποψια ή φίλος, επειδή έβαλε τόν Καρλιέρη νά π'η τού 'Αντρέα πώς κρούσανε ταχα πού ή κ. 'Ολπιέρης δέν άποκριθήκε σ' ένα γραμμα του.

Τόν παρακαλεσε, γιατί κ' ή 'Αννα έτσι έλεγε,

τε όμως γιατί έγινε το περίφημο αυτό συλλαγήτιο; Νά σάς το πούμε. Για να βγάλει λόγο ο Πυρρής. Είχε κακοσυνήθειαι ο άνθρωπος με τους προσκλογισμούς λόγους κ' ήθελε να βγάλει και μερικούς μετακλογισμούς. Καλά τ' έπιπε κάποιος πώς ο Πυρρής έβαλε κάλη για ρήτορας, κι όχι για Δάμαρχος, κ' επειδή οι 'Αθηναίοι, θέλανε Δάμαρχο, ψήφισαν το Μερκούρη.

Ειπώθηκε κι αυτό από Μερκουρικά σέ Πυρρικό— Τί παραπονιόσαστε αφού ο υποψήφιος σας ήρθε πρώτος επίλαχών;

Πρέπει να ξέρετε όσοι ζητε μυχρία από την 'Αθήνα ότι, δυο εΐταν οι υποψήφιοι, Μερκούρης και Πυρρής, ώστε β'ύτερος επίλαχών δεν μπορούσε να υπάρχει.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΟΙ 'ΓΕΡΟΙ,

'Αξιοθρήνητη ή κατάσταση του έλληνικού θεάτρου. 'Απάνω σ' ένα χρόνο ούτε ένα έργο της προκοπής. Βασιλεύει ή επίπολαιότητα, ή αλαφρότη και ή ζετσιπωσιά—σώστη καλλιτεχνική χρεωκοπία. Ποιός έφερε αυτή την έλεεινή κατάσταση;—Οι γέροι, κανείς άλλος. Βεβαία δέν είναι οι κ. κ. δάσκαλοι, που μάς βασανίζανε ένα καιρό με καθαρέβουσα, διαγωνισμούς και βυζαντινά δράματα. Αυτοί 'μερέφανε, τώρα μάλιστα που ο τελευταίος τους κλείστηκε σά στοιχειό στό Βασιλικό απ' όπου διώχνει άλύπητα τό κόσμο,—άλλά μία άλλη κατηγορία: οι κ. κ. Ramolies, που γυρεύει να μάς επιβάλη τό σαχλό και βρωμερό γούστο της και να χαμηλώση τό θέατρο ίσα με τό υπόγειο του Μεγάλου 'Αλεξάντρου. Είναι πιο επικίνδυνοι αυτοί οι γέροι, γιατί τό τραγούδι που σφυράνε με τό σουραύλι του τραγοπόδαρου θεού, γαργαλάει τ' αυτιά των πολλών που όπως ξέρομε κρίση καμιά δέν έχουν.

Οι φανατικοί άφτοι λάτρηδες της επίπολαιότητας, του χυδαίου και της γύμνιας, όχτρεύονται τή μεγάλη και ψηλή τέχνη γιατί δέν τή χωράει τό λίγο μυαλό του στενού εγκέφαλου που έχουν. Τους είναι όχληρή, και προσπαθώνε να πνίξουν ως και αυτό τό λίγο που έβγαλε και βγαζει ή φιλολογία μας. Που παίζονται τά έργα του Καμπύση; Είναι οι ίδιοι που στή «Βουλιαγμένη καμπάνα» ροχαλιζανε, οι ίδιοι που φεύγανε άμέσως στήν άρχή απ' τον ε'Αμαξά 'Ενσελ» γιατί τους μύριζε λάχανο τό Μιλίου (και όχι πατσουλι) οι ίδιοι που πειραζότανε ή ήθική τους όταν ο Βαλεντίνος έλεγε τή Μαργαρίτα «Πόρνη». Οι ίδιοι τέλος πάντων που με τό

νερούλιαστό γεροντικό μυαλό τους, βλέπουνε στήν 'Ιψεν, στήν άθάνατο ποιητή της αλήθειας και λευτεριάς, μονάχα ένα συγραφέα της κληρονομικότητας.

'Ανθρωποι άνίκανοι να νοιώσουν και να αισθανθούν μία ψηλή ιδέα, που περάσανε τή ζωή τους με ίπποδρόμιο, μπαλέτο, έπερέτα και θεάματα ά Ια Guy, που πάνε γυρεύοντας να ζωντανέψουν έστω για μία στιγμή τά μαρμμένα αιστήματά τους με όποιαδήποτε χυδαία συγκίνηση. Τό μισόσκεπο και μισόγυμνο τους μαγεύει, τό μπιτ ζετσιπώτο τους ένθουσιάζει και τότες ή άπεβλακωμένη φαντασία τους λαβαίνει μία λάμψη ζωής—και ξαναπεθαίνει πάλι.

'Όταν—χωρίς καμιά άνάγκη—κατρακύλησε ή Νέα Σκηνή και βρήθηκε από σοβαρό θέατρο που εΐταν, άντάμα με τήν ταραντέλλα και τόν κινηματογράφο, παίζοντας τις Κοραλίες και άλλες συντροφίες, οι γέροι τή χαιρετήσανε ως τό ξεμέρωμα μιας νέας, μεγάλης έποχής. 'Από τότε ο κόσμος παρασύρθηκε και έννοσι μόνο να βλέπη τή «dame de chez Maxime».

Μέσα κεί και ίπποδρόμια και όπερέττα και τή γύμνια του μπαλέτου βρίσκουνε Τά λίνε έξυπνα έργα, με τέχνη—Λοιπόν ούτε έργα είναι ούτε έξυπνα, και τέχνη καμιά δέν δειχνουν. Είναι άπλούστατα άναμασάματα της παλιάς γάσσας Labiche κ. λ. που προσέσανε τό σύζυγο που άπατά τή γυναίκα του και τήν παθαίνει ο ίδιος—ιστή δεύτερη πράξη βγαίνει με τά σώβρακα) τήν άπαραίτητη μίζερη τήν πεθερά και στό τέλος τήν κοκίτα που γδύνεται τσιτσιδι άπάνω στή σκηνή.

Μιά δεκαδάδα καλαμπύρια και μπόλικο πιπέρι. Αυτή είναι ή Μαγιονέζα που σεβείρουνε οι καλοί μας καλλιτέχνες με μεγάλη προσπαθεια να μη παρεξηγηθούν, ως προς τά διαφορίμενα και να τους νοιώση και ο τελευταίος τσρπατζής.

'Η Μαγιονέζα αυτή όσο καλή γεύση και νάχη—καταστρέφει όμως και τό γερότερο στομάχι, και οι διευθύνοντες τά σχολεία αυτά που μορφώνεται και διδάσκαται ο κόσμος, σκαθουνε τό λάκκο τους, γιατί όχι μόνο ή παραγωγή δέν είναι μεγάλη (ένα αύγό τό έτος κάνει ο μεγολος Feydeau, και αυτό καμιά φορά κλούβιο) αλλά οι γέροι θά γυρέψουνε περισσότερο πιπέρι. Πιο πολύ πιπέρι όμως απ' ό,τι έχει επάνω της ή «Μαξιμιος κυρία» χωράει;

Τό Πιρίσι και τά μεγάλα κέντρα που έχουν κινητό πληθυσμό 1,000.000 και άλλα 4.έκατομ. κκ-

τοίκους, μέσα στα 50 θέατρα έχουν και ένα, τό πολυ δυο, που φιλοξενείται τό δραματικό αυτό κατακάθι. 'Εκεί θα πάει ο έπαρχιώτης, ο ξένος, νάβρη τήν κοκίτα.

'Εχουν τό λόγο τους τά θέατρα αυτά, όπως πολλά ιδρύματα παρόμοια ώφέλιμα. Ζήτημα είναι όμως αν ή 'Αθήνα πρέπει νάχη κι αυτή. 'Ας τό κάνουνε οι γέροι άποκλειστικώς για τους τό ιδανικόν αυτό θέατρο, που με τήν ίσχυρή προστασία του έκφυλλισμού και της Κύπριδος θ' άναπτύξη πολύ καταλληλα τόν τόπο.

Μά συ νεολαία, που τόσο γενναία έκαψες τά προγράμματα της 'Ορέστειας που τρώπωσε;—πίσω απ' τά μισορόρια της «dame Maxime» και σύ: Εύγε σου!

Le chevalier. q. p. p. l. g.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Λέαντρου Κ. Παλαμά ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ. 'Ο άγαπημένος ποιητάκος μας, ο γιος του μεγάλου μας Παλαμά, έβγαλε σέ τόμο τά «Πρώτα Τραγουδια» του—τους όμορφους και καλοδουλεμένους τσιχους του που πρωτοτυπήκανε στό «Νουμά» και διαβαστήκανε με τόση χαρά από τους άναγνώστες μας. Στις τρεις μεγάλες χαρές που δοκίμασε τώρα τελευταία ο Λέαντρος, να πάρει τό άπολυτήριο του από τό Γυμνάσιο, να βγάλει τή ναυτικά πειδιάστια ρούχα και να φύγει για τήν Εθρώπη, προστίθεται και τέταρτη χαρά—κι αυτή θάν τήν λογαριάζει για τή μεγαλύτερη—να βγάλει σέ τόμο τά τραγουδιά του. Εύτυχισμένο παιδί, που τόσο όμορφα μπαίνει στή δεύτερη περίοδο της ζωής του. Οι στίχοι του μάς άρέσανε πολύ σαν τους διαβάσαμε στό «Νουμά» και μάς άρέσανε ακόμα περισσότερο τώρα που τους κμαρώνουμε συμαζωμένους σέ βιβλίο. 'Όμορφα δείγματα που μάς ταχουνε γενναία δουλιά για τά κατοπινά τά χρόνια. Και τίτα θάβει, και πρέπει νάναι, ή δουλιά του Λέαντρου. Είναι γιος του Παλαμά. 'Ο κόσμος λοιπό ζητάει πολλά από εαυτονε. Και γι' αυτό θα θέλωμε να μη βιαστεί να τυπώσει τους στίχους του, να μην τους φανερώσει καν άκόμα, αλλά να μένει κρυμμένος, μελετώντας, γράσοτας και σκίζοντας, όσο να καταρτιστεί τέλειος και να πείσει, αλλά 'Ερμωνα, σαν υπόμνη στή φιλολογία μας, μπαίνοντας με τό πρώτο βιβλίο του πλιί στή μεγάλο πατέρα του. Τά μεγάλα όνόματα, βλέπετε, είναι βυρβύ φόρωμα για όσους τήχουν και κίνουν τόν κόσμο σληρό σ' αυτούς. 'Αλλιώς τιθα θά γράψουμε για τό Λέαντρο, α δέ λεγότανε Παλαμάς, και δε θά δυτικολευόμαστε καθλου να πούμε τότε πώς τά «πρώτα τραγουδια» του είναι διαλεχτά βιβλίο που μπορεί ο τιμήσει κ' ένα μεγαλύτερό του στα χρόνια και πιο άκουζέμένο ποιητή.

ΜΟΝΑΣΙΩΤΗΣ

Τάκουσες; Τάκουσε ο 'Αντρέας και τόντις θυμήθηκε πώς τότες στό ζοχικό του, τήν πέμπτη τρεις του Τρυγητή—λίγο λίγο ξεβουτούσανε λές στό μνημονικό του δλες οι λεπτομέρειες της σημαντικής μερομηνίας—όταν είδε τί τρέχει ο Μαλακός και χταπόδια δέν άνακαλυψε κουκούτσι, πλεροφόρησε ο 'Αντρέας τόν κ. 'Αστό, να τονέ βωτήση άπονήρεφτα πώς του φαίνεται. 'Απάντηση έννοείται δέν έδωσε τό γιατρούδακι καμιά. Και διές άξαφνα τόν άθώον τόν άνθρωπο! παραπανι τώρα είχε άφτός που δέν του άπαντούσανε. Θα παράπεσε, λέει, τό γραμμα του. Περλέργο που παραπέφτουνε πάντα, μόνο τά σπυδαία τά γραμματα! Νά θάβρος και να σου άφτάδεια! Με τή μήτη του τή σηκωμένη, τό πνιγμένο του τό μπόι και τό ύφος του τό πηδηχτό! Που να χαθή! Τόν ξαναπαιρνε τόν 'Αντρέα ο θυμός. Συλλογίστηκε συνόμα πώς άνάγκη να διορθωθή πιά τό κακό. Στο νοσοκομείο θα θορβώνε κιόλας, μπροστά σέ όλη τή γιατρική τήν παρία, πιο σίγουρα παρά σέ κουβέντες με τόν Κλυζιού, τό καμωμα τά συνείδητο 'Ισια ίσια τήν τρίτη, δεκατέσσερεις, ή θερμοκρασία νοστιμούτσικη, 36^ο1—37^ο3· μά σα να σκουραίνανε τάπραματα ή κόραση ξανάπιασε από τό πρώτ' τή νύχτα ιδρώσανε τά πόδια της,

χρειάστηκε μάλιστα και κάμποσο μπισμουττο. Λοιπόν ο 'Αντρέας τήν άβριανή, τεταρτη, δεκαπέντε, είπε να είδοποιήση για καθε άπαντεχοζέμενο τόν Κλυζιού, και του έγραψε φαρδεις πλατειές όχτώ σελίδες, δηλαδή αν τύχη και τους φέρη τήν Κατινούλα στό νοσοκομείο, να ξέρουνε πώς συνήθισε τό κορίτσι, τί φροντίδες θέλει, πώς έμαθε, τί τρώει, τί πίνει και πώς κοιμάται. Οδηγίες για τό γιατρό ή για τό νοσοκόμο που θα τή νοιάζεται. 'Η κόραση βαστούσε παντα, κρύωνε, γύρεβε να ζεσταθή και μπισμουττο.

Κοίταξε όμως τή θερμοκρασία· 36^ο1.39^ο9 Τί κρέμα να τήν πάνε! Τήν πειστη δεκαξη 31^ο1 37^ο3· της έτσουζε καπου καπου ή ούρήθρα εξακολουθούσε και τό μπισμουττο. Μικροδουλεές. Καμιά κόραση. Τό ίδιο τάπόγεμα, έλαβε ο 'Αντρέας από τήν 'Ιταλία και κάτι βιβλία που πρόσμενε· τά χρηρηκε Τά χρηρηκε μαζί του ή Κατινούλα. Μιλήσανε όλη μέρα για τό νοσοκομείο, για τό χειρούργημα για τή γιατρεία. Τήν παρασκεβή, δεκαεφτά, ύστερις από τό πρόγεμα, έκαμε κ' ένα σαλτο ίσα με κεί κάτω, να δη' έκαμε και βίβλιτα στό διεφτυντή του νοσοκομείου· τό ιδιαίτερο τό κμαρακι άδειο για τήν ώρα και στή διαθεσή του. Μά τους έλειπε τό χρεια

ζούμενο τό κρεβάτι για τήν άβρώστια που είχε ή Κατινούλα. Συζητήσανε, τό ξετασανε, άποφασίσανε πώς μπορεί να φέρη στό Νοσοκομείο, σαν έβρη, τό κρεβάτι το δικό της, να παρη κι όλα ταναγκασία. Γύρισε σπίτι· και σήμερα μπισμουττο· τίποτις άλλο· 36^ο1-37^ο3. Αϊ; τί λές; Στο νοσοκομείο πιά θα της κόψουνε και τό δυσαρεστο άφτό που τήν άδυνατιζέι, που δέν παθει με τό μπισμουττο. Γιατί να μη βαλουμε σέ μία βαλίτσα ό τι έχουμε άνάγκη; Τό β'αδι, όταν τήν πλάγιασε, της τά συγκύρισε κιόλας ο ίδιος. Τό σαββατο, δεκοχτώ, πόνεσε ή φούσκα· ή Κατινούλα ξύπνησε δίχως πολλή κέφι· όπως τόν 'Αντρέα, έτσι και τήν Κατινούλα τή σταναχωρούσε να διαταίη, να μην είναι βέβαιη τήν παραδερνε, τήν έ έθιζε κ' ή άβρώστια ή ένοχλητική που τήν άπαγοήτεβε, που δέν της άφινε ήσυχία· λαχταρούσε να γειάνη τό παιδί· μπορεί συναμα, ενώ από τή μία μεριά τό πεθούσε, από τήν άλλη να φοβότανε τά νοσοκομεία και τά νοσοκομήματα.

Νά μην τά πολυλογούμε, της ταχκίστηκε τό κυράγιο, άπελπίστηκε, άρχισε να κλαίη. Μάνι μάνι στέλνει ο 'Αντρέας τό μεγάλο της τό κρεβάτι στό νοσοκομείο, άνεβαζει στήν κάμερή της ένα μικρότερο προσωρινό, γράφει του διεφτυντή. τ.έμει

ΛΠΙΟ ΤΗ ΖΩΗ

Ο ΝΙΚΟΣ

Καλέ μου φίλε. Τοῦ πόνου μου ἡ φαρμακεύτρα πνοὴ δὲ θὰ ξεθυμῆναι ποτέ. Μοῦ φαίνεται πὼς φρεσκοπληγωμένη θὰ εἶναι ἡ καρδιά μου πάντοτε, ἀκόμα καὶ στὴν τελευταία τῆς ζωῆς μου στιγμή. Τὸ ξέρω. Θὰ κατέβω στὸν τάφο χωρὶς νὰ μυριστώ τοὺς ἀσπρὺς ἀνθούς τῆς ἀναγέλαστρας εὐτυχίας.

Ἄκουσε, φίλε μου. Ἀπὸ μικρὸ παιδί μ' ἔμαθε στ' ἄλλα ἡ γλυκεῖά μου ἡ μάνα—ὁ Θεὸς ν' ἀναπάψη τὴν ψυχούλα της—πὼς τὸ πιὸ ἱερὸ πρᾶμα στὸν ἄνθρωπο εἶναι ἡ τιμὴ καὶ πὼς καλύτερα νὰ χάσῃ κανένας τὴ ζωὴ του παρὰ τὴν τιμὴ του.

Κάποιον ψυχικό, μὰ τὴν ἀλήθεια, συγκλονισμὸ νοιωθῶ σὰν ξαναφέρνω στὴ μνήμη μου τί μοῦ ἔλεγε συχνὰ πικρὰ ἢ συχωρεμένη.

«Μὴ ξεχνᾶς, παιδί μου, πὼς εἴ τιμὴ τιμὴ δὲν ἔχει καὶ χαρὰ στὸν πού τὴν ἔχει». Ὅπου κι ἂν βρισκεσαι πρόσθε νὰ κρατῆς πολὺ ψηλὰ τὴν τιμὴ καὶ τὸ καλὸ ὄνομα, πού κληρονόμησες ἀπὸ τοὺς γονεῖς σου. Παιδί μου Νικό μου, οἱ γονεῖς σου ζήσανε καὶ θὰ πεθάνουν φτωχοὶ μόνο καὶ μόνο γιὰ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀσπληγῆ καὶ ἀμόλυττη τὴν τιμὴν τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῆς ραμῆλιας τους. Τὸ καλὸ τὸνομα, γιέ μου, δὲν ἀγοράζεται μὲ χρήματα. Ἡ τιμὴ δὲν πουλιέται.

Καὶ μοῦ εἶχε πῆ τόσο πολλές φορές τὰ λόγια αὐτὰ καὶ μοῦ τὰ ἔλεγε τόσον ἐκφραστικὰ καὶ μ' ἕνα τόσο βαρὺ κι' αὐστηρὸ τόνο πού θαρρεῖς καὶ χαλαρχήκανε βαθιὰ κι' ἀσβεστα μέσα στὰ φυλλοκάρδια μου.

Καὶ δὲ θὰ ξεχάσω ποτές, πὼς κάθε φορὰ πού μοῦ τ' ἔλεγε, φιλοῦσα τὰ χέρια τῆς μαννούλας μου καὶ τῆς ἔδινα πολλές ὑπόσκειες καὶ τῆς ἔλεγα πὼς θὰ προτιμήσω νὰ ζῶ φτωχὸς καὶ τίμιος παρὰ ἄρχοντας κι' ἄτιμος. Καὶ μὲ βρέχουνε τὰ δάκρυα σὰ θυμοῦμαι πὼς κχτευκαριστήμενη τότες ἡ ἀμοιρὴ μου μάνα μ' ἔπαιρνε στὴς ἀγκάλες της καὶ γέμιζε τὸ παιδιακίσιον κεφαλάκι μου ἀπὸ θερμὰ φιλιὰ μητρικῆς ἀγάπης.

Αὐτὸ, φίλε μου, εἶναι τὸ πρῶτο μέρος τῆς δὴγισῆς μου. Θὰ ἔχῃς τὴν ὑπομονὴ ν' ἀκούσης καὶ τὸ δεῦτερο ;

Ἄκουσε λοιπόν. Περάσανε χρόνια κάμποσα. Ἐγὼ μεγάλωσα. Τὶς σπουδῆς μου στὸ Πολυτεχνεῖο

τώρα μὴπως κι' ἔπιασε κανένας τὴ θέση πού τῆς εἶχανε φυλαγμένη. Τὸ σάββατο ἐκεῖνο, ἡ θερμοκρασία 36°4, τὸ πρωί: τὸ βράδι 37°9. Ναι, ἔ; δοκιμάσουνε καὶ τὸ νοσοκομεῖο, τί θὰ βγῆ. Τὴν κεραικὴν, δεκαεννιά, φέρεσε ὁ Ἀντρέας μιά φορεσιὰ καινούρια πού τοῦ ἔφερε ὁ δάφτης, κάθισε τὴν Κατινούλα μας στὰμάξι καὶ γελαστός γελαστός τὴν πῆγε στὸ νοσοκομεῖο, χωρὶς νὰ καταλάβῃ ὁ ἴδιος καλὰ καλὰ πὼς ἔγινε τὸ πρᾶμα· μὲ τὸν τόνονοισε τὴν ψεσινὴν ὅταν ἔστειλε τὸ κρεβάτι. Ὅλα συγυρισμένα, σὰ φτάσανε οἱ δύο τους, ἔτοιμα, παστρικά· τὸ κρεβάτι στημένον· ἔλαμπε στὴν τζιμινία κόκκινη ἀνκμῆνη καρδουνοφωτιά. Τὸς ἔφρεσε πολὺ. Βλέπεις ; Γιατί τάχα νὰ μὴν ἔρθουνε νορρίτερα ; Τὸ καμαράκι, στενοῦτσικον ἀλήθεια, μὰ χωριστὸ σὰν πού εἶτανε ἀπὸ τοὺς ἄλλους, λὲς κι' ἔμοιαζε δικό της. Πρόθυμες κι' οἱ νοσοκόμες. Μὲ τὴν φίλια τοῦ Κλυζίου δυσκολίες πολλές δὲν εἶχε. Ὁ Ἀντρέας τῆς βᾶσταζε συντροφικὰ ὅσο θέλησε, γιὰ τὴν σπινθηρὰ δὲ σου δίνεται ἄδεια παρὰ μιά ὥρα τὰπόγεμα καὶ δύο φορὲς τὴ βδομάδα, νὰ ἐπισκεφτεσαι τὸν ἀρρώστο σου. Ἡ θερμοκρασία ἔτσι κι' ἔτσι, 37°-37°6. Δὲν πρόσμενε καὶ καλῆτερα μὲ τὸ μετακόμισμα καὶ τὰμάξια. Ἡ νύχτα ὅμως κακορίζικη· δὲν ἔκλεισε μὰτι τὸ

τίς εἶχα τελειωμένες. Ἡ μάνα μου εἶχε πεθάνει.

Ἐνα βράδι σὲ κάποιαν ἐσπερίδα γνώρισα ἕνα κορίτσι ἀρκετὰ ἀνοιχτόκαρδο. Ἐγὼ ἤμουν εἰκοσιπέντε χρόνων. Ἐκεῖνη θὰ εἶτανε δεκαεννιά, εἰκοσι χρόνων κι' εἶτανε στολισμένη ἀπὸ πολλὰ ψυχικά καὶ σωματικά χαρίσματα. Ἐξυπνη κι' ὁμορφὴ· ἀρκετὰ γραμματισμένη καὶ ντυμένη μὲ περίσσια χάρη. Εἶτανε ἀπόλαψη νὰ τὴν βλέπῃς καὶ κάτι τὸ θεῖο κι' ἀληθινόστο νὰ τῆς κουβεντιάζης. Σωστὴ, φίλε μου, γόησσα. Ἐκεῖνοι οἱ ἀγγελικοὶ μορφασμοί, ἐκεῖνες οἱ θελχτικὲς κινήσεις, ἐκεῖνα τὰ μεστὰ λόγια μποροῦσαν νὰ μαγεῖσουν τὸν καθένα. Καὶ τί νὰ σοῦ τὰ πολυλογῶ; Ἐρῶ πὼς ἀγαπᾶς τίς συντομίες καὶ πὼς δὲν ἔχεις καμιάν ὄρεξη ν' ἀκούσης φιλοσοφίες. Μὰ ἐννοια σου. Θὰ σοῦ δηγηθῶ ὅλα τὰ τρέξαντα ξερά-ξερά.

Τὸ καημένο τὸ κορίτσι μὲ μὲ γνώρισε, ἀρχισε νὰ δείχνῃ μίαν ἰδιαίτην συμπάθεια γιὰ μένα Γλήγορα κατάλαβα πὼς οἱ ψυχὲς τῶ δυοῶν μας εἶχανε κάποια πολὺ σημαντικὴ ὁμοιότητα. Μιλῆσαμε γιὰ πολλὰ ζητήματα καὶ πρὸ πάντων γιὰ τὴν Τέχνη. Εἶδα μ' ἐκπληξῆ πὼς εἶχε σπάνια καλλιτεχνικὴ ἰδιοφυῖα κι' ἄκουσ' ἀπὸ τὸ δαχτυλιδένιον στόμα της πολλὲς ἀρκετὰ πρωτότυπες ἰδέες.

Ὅταν τέλειωσε ἡ ἐσπερίδα κείνη μὲ κόπο πολὺ καληνύχτισα κι' ἀποχωρήσθηκα ἀπὸ τὴ Λῶρα. Μὰ ἀπὸ τὰ ὄργα μάτια της καὶ τὸ παραπονιάρικο βλέμμα πού μοῦ ῥριξε σὰ μοῦ σφίχτοσφιξε τὸ χέρι, κατάλαβα πὼς κι' ἐκεῖνη λυπήθηκε κατὰκαρδὰ γιὰ τὴν ἀσπλαγχνὴ ὥρα πού πέρασε τόσο γλήγορα.

Ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ τότες ἀποζητοῦτε πάντα τὴ Λῶρα. Εὐτύχησα νὰ ξαναταμωθῶμε ἄλλη μιά φορὰ σὲ μίαν ἄλλη ἐσπερίδα στὸ ἴδιο σπίτι ὑστερ' ἀπὸ μιά βδομάδα. Τώρα μοῦ μιλοῦσε ἐμπιστευτικὰ σὰν ἀδερφὴ ἡ Λῶρα καὶ μὲ τὰ λόγια καὶ τίς ὑπερκόσμιες ματιές της μοῦδινε νὰ καταλάβω πολλά. Τί τὰ θέλεις ; Γέννησε καὶ πάλι ἡ ἐπανάληψη τῆς αἰώνιας ἱστορίας τῆς ζωῆς. Ἀγάπησα γκαρδιακὰ τὴ Λῶρα καὶ πολὺ τῶθελα νὰ ξεπεράσω τὴ ζωὴ μου κοντὰ της. Καὶ χωρὶς νὰ τὸ καλοσυλλογισθῶ, ἀποφάσισα νὰ τὴν κάμω δική μου. Εἶταν ὅμως εὐκόλο ἢ δύσκολο αὐτό ;

Νόμισα καλὸ νὰ κατφύγω σὲ κανέναν φίλο, γιὰ νὰ μοῦ τελέψῃ μίαν ὥρα προτῆτερα αὐτὴ τὴν ὑπόθεση. Κ' ἐνῶ ἡ σκέψη αὐτὴ στριφογύριζε μέσα στὸ μυαλό μου θυμήθηκα τὸ φίλο μου, τὸν καλὸ μου φίλο τὸν Κώστα.

Παιδί. Ὁ Κλυζίους μπόρεσε καὶ τὴν κοίταξε μόνο τὴ δεφτέρα, εἰκοσι μιά, τὸ πρωί. Τρόμαξε ὁ ἄνθρωπος. Τὸ κατιανὸ τὸ διάφραγμα τῆς οὐρήθρας φεγωμένο πέρα γιὰ πέρα· σὰ ν' ἔλειπε κι' ἕνα κομματάκι ἀπὸ τὴ φύσκα. Πολλοὶ γιατροί, πολλοὶ μαθητὰδες μαζωμένοι στὴ σάλα ὅπου τὴν ζέταζε ὁ Κλυζίους. Ἄπορούσανε ὅλοι.

«Καλὰ μὰς τὴ χειρουργήσανε ἀλήθεια!» εἶπε ὁ Κλυζίους στὴν παρέα.

Μὰ δὲν ἤξερε ἀκόμη ὁ ἴδιος πὼς νὰ τὸ κάμῃ τέτοιο χειρουργημα, σὲ τέτοια ἐλεεινὴ δυσκολοβάλεψη κατάσταση. Ἀπὸ τίς νοσοκόμες κι' ἀπὸ ἕναν ἐσωτερικόν, ἔμαθε τὰπόγεμα ὁ Ἀντρέας τὴς γύρεβε ὁ γιατρός τὸν τρόπο καὶ τὰ μέσα. Τὸς ἀκόλουθες μέρες βρωτοῦσε ὁ Κλυζίους καὶ δύο τρεῖς συναδέλφους· ἔφερε μάλιστα πίτηδες ἕνανε νὰ τονε συμβουλευτῆ, ὁ ἄξιος καὶ τόντις συνείδητος μαστορῆς. Λέγανε ὅμως στὸ νοσοκομεῖο πὼς τὸ χειρουργημα θὰ γίνῃ καὶ πὼς ἀπὸ συνείδηση μονάχα δὲν εἰδείνε ἀποφασισμένος. Ἡ Κατινούλα πού ἔκουσε τὰ λόγια τοῦ τῆ δεφτέρα, πού τοῦς εἶδε ὅλους σα-στισιμένους, χαϊρότανε πού ἔπεσε πικρὰ σὲ καλὰ χέρια.

Πρόσμενε μὲ θάρρος καὶ μ' ἐλπίδα. Πρόσμενε κι' ὁ Ἀντρέας, πρόσμενε ὅμως πιὸ ἀνυπόμονα, καὶ

«Αὐτός, εἶπα μέσα μου, θὰ τὰ σιάξῃ ὅλα».

Κ' ἔτρεξα πάραυτα στὸ σπίτι του, τοῦ εἶπα ἔστερα τὴν ἀπόφασή μου καὶ ζήτησα τὴ γνώμη του πρῶτα κι' ὕστερα τὴ φιλικὴ του ἀρωγῆ.

Ὁ Κώστας στὴν ἀρχὴ δὲ μοῦλεγε τίποτα, φαινότανε σὰν πολὺ σκεπτικὸς. Ἐγὼ περὶ ξενεῦτηκα γιὰ τὴ σιωπὴ του κι' ἔρχισα νὰ τον ἐρωτῶ τί ἔχει. Ὁ Κώστας ὕστερ' ἀπὸ πολλοὺς δισταγμούς μοῦπε μὲ κάποια στενοχώρια·

— Πρέπει, Νίκο, νὰ σοῦ πῶ κάτι. Θαρρῶ πὼς δὲ θὰ κάνῃς ἀσκημα νὰ τὸ ἀκούσης.

— Νὰ μοῦ το πῆς, Κώστα, θὰ σ' ἀκούσω.

— Τὴν ξέρεις τὴ Λῶρα ;

— Μὰ σοῦ εἶπα πὼς τὴνε γνώρισα σὲ δύο ἐσπερίδες. Κορίτσι ὁμορφόν, ἐξυπνον καὶ γραμματισμένο. Τί ἄλλο θεῖω ;

— Καλὰ, μὰ ξέρεις τὰ οἰκογενειακά της καὶ τὴ ζωὴ της ;

— Ὅχι, Κώστα μου, γιὰ λέγε μου...

— Νίκο, θὰ σοῦ τὸ πῶ. Ἡ μάνα της σὰν ἐξουσε μαθε πὼς δὲν εἶχε καλὸ ὄνομα. Κ' ἡ κόρη, λέει ὁ κόσμος, πὼς θὰ ξεπεράσῃ τὴ μάνα. «Τὸ φυσικὸ σου θ' ἀκλουθήσῃς, παιδάκι μου» λέει μιά παραιμία. Πολλοὺς ὡς τὰ τώρα ἀκούω πὼς ξελόγιασε ἡ Λῶρα, μὰ κανένας δὲν κόπησε νὰ τὴν πικρῇ. Ἐσὺ, Νίκο, τί λὲς ;

Σὰν κεραυνοὶ πέσανε στὸ κεφάλι μου τὰ τελευταῖα τοῦ Κώστα λόγια. Δὲν ξέρω τί ἔπαθα ἐκεῖνη τὴ στιγμή. Θάρρεψα πὼς ἕνα μαῦρο σὰν πίσσα σκοτάδι μαζεύτηκε γύρω στὰ μάτια μου. Ἐμεῖν' ἄλλος δὲν ξέρω κι' ἐγὼ πόσον ὥρα. Ὑστερα, ὕστερα σηκώθηκα μ' ὄρμη κι' ἔτρεξα βιαστικὰ στὸ σπιτάκι μου.

Μπῆκα στὴν καμαρά μου καὶ σφάληξ' ἀπὸ πῖσω μου τὴν πόρτα. Καὶ παραδόθηκα σὲ σκέψες μπλεγμένες.

Στὴν ἀρχὴ ἔφερα μπροστὰ στὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου τὴν ἀγαπημένη μου Λῶρα, ἀγνὴ καθὼς τὴν ἤξερα πρὶν ἀντακμῶσω τὸν Κώστα, τέλειε καθὼς τὴνε βρῆκα στὴς δύο ἀληθινοὺς ἐσπερίδες.

Θυμήθηκα τὰ ξυπνότατα λογάκια της, θυμήθηκα τίς σπάνιες χάρες της, θυμήθηκα τὴν ἀθονοβολαλοῦσα φωνὴ της κι' ἀνατρίχιασα ἀπὸ κάτι πού μὴτε χαρὰ εἶτανε μὴτε λύπη. Λίγωνα, λίγωνα...

Καὶ πού νὰ τολμήσῃ, φίλε μου, στὴν κρίσιμη ἐκεῖνη στιγμή ὁ νοῦς μου νὰ πετάξῃ στὸ ἀγνὸ τῆς Λῶρας μέτωπο, ἔκουσ ; νὰ της πετάξῃ λέγω κατὰμουτρα τὸ ἀβίβχιον μὰ ὄχι, τὸ ἀπίστευτον καλύτερα

μάλιστα ἡ ψυχὴ του μέσα του ἀγρίεψε, τώρα πού τὸ καταλάβαινε πιὸ ξάστερα, τί ὄλεθρος σταθῆκε γιὰ τὴν ἀρρώστη πέσει τὸ χεμῶνικ, ἡ πίστη του στὸν ψεφογιατρὸ. Ἐβγαῖνε ὁ δὲστυχος ὁ Ἀντρέας ἀπὸ τὴ σειρά του, ἔβγαῖνε ἀπὸ τὴν κανονικὴν του τὴ στρατὰ, μὲ τὰ παρεστρατήματα, μὲ τίς ἀφανταστες ἀταξίες τῶν ἀλλωνῶν, καὶ τὸ πόδι του καταντοῦσε πιὸ ἀβίβχιον στὸ πάτημά του. Ἴσως γιὰ τοῦτο ἀλάκαιρη μὲ βδομάδα ἔμεινε ἀβούλος καὶ δίσταζε ὡς τὴν ὕστερη στιγμή. Κι' ἀπὸ τὴν πῆγε στὸ Νοσοκομεῖο τὴν Κατινούλα, ὄχι μόνο ἀνησυχούσε πού δὲν τὴν εἶχε σπῆτι του νὰ τὴ φροντίξῃ, παρὰ τὸν πείραζε, τὸν ἐρέθιζε τὸ παραμικρό. Τὸνοιοῦσε πὼς δὲν εἶτανε στὰ σύγκαλὰ του καὶ θυμῶνε ἀκόμη περισσότερο, θυμῶνε μὲ τὸν ἑαυτό του. Θύμῶνε καὶ μὲ τοὺς ἄλλους. Ἀλήθεια πού ὅσα ἔβλεπε τοῦ ταράζανε κατὰβῆθα τὴν καρδιά. Ἐρχότανε κάθε μέρα ἐννοεῖται νὰ δῆ τὴν Κατινούλα καὶ γιὰ νὰ πᾶρ ὡς τὴν κίμερὴ της, διάβαινε ἀπὸ τὴν κοινὴ τὴ σάλα, ὅπως τὴ λῆνε, ἀπὸ τὴν κοιτώνα ἢ καλῆτερα τὸ ὑπνοτήρι. Μιά μεγάλη μακρινὴ σάλα μὲ τρεῖς σειρὲς κρεββάτικ, ἡ μὲ στὴ μέση, κολλητὰ στους τοίχους οἱ ἄλλες δύο, δεξιά κι' ἀριστερά. Πενήντα πέντε κρεββάτια ὅλα μαζί.

στίγμα, τὸ στίγμα πού κατὰ τὰ λεγόμενα τοῦ Κώστα κληρονόμησε ἀπὸ τῆ μάνας της ; Εἴμουνα τυφλωμένος ἀπὸ τὴ μέθη τῆς ἀγάπης.

Μὰ τί μ' ἐμελλε πίσω-πίσω μένα ; Μήπως μποροῦσα νὰ ζήσω χωρὶς τὴ Λώρα ; Μποροῦσα νὰ σβύσω ἀπὸ τῆς καρδίας μου τὰ φύλλα πόθους ἐρωτευθεμένων κ' ἐλπίδες οὐράνιες ; Μποροῦσα νὰ πνίξω μέσα μου τὸ ἀπέραντο τῆς ψυχῆς συναίστημά μου ;

Ἐγὼ διψοῦσα τὰ χάρια της καὶ τὰ γητέματά πού θὰ μὲ λιγώνανε. Ἐγὼ ποθοῦσα τὰ πάντιμα μύρα της γιὰ νὰ μυρώσω τῆς ζωῆς μου τίς στιγμές. Ἄχ ! πὼς ἤθελα νὰ χαρῶ τοῦ βίου τίς θωπεῖες καὶ τὰ χάρματα γυρτὸς στὰ ζωηφόρα στήθια της !

Τέλειωσε. Ἡ Λώρα ἐπρεπε, εἴταν ἀνάγκη νὰ γίνῃ δική μου.

Μ' ἀξάρνου τὰ λόγια της μάνας μου ξεπροβάλανε ἀπὸ τὰ βόθρα τῆς ψυχῆς μου καὶ στηλωθήκανε μπροστά μου φριχτὰ κι' ἀπειλητικά.

Καὶ στή θία τους ἄλλες σκέψεις ἄρχισαν νὰ γοργοσαλεύουσε μέσα μου.

Ὁ Κώστας δὲν μπορεῖ, ἔλεγα, νὰ μοῦ πῆ ψέματα. Εἴτανε δυνατό ; Λοιπὸν ἡ Λώρα, τῆγαπημένο μου πλασματάκι, ἔφερε ἀπάνω της τὸ μαῦρο βύπο τῆς ἀτιμίας ; Κ' εἴταν ἔτοιμη νὰ λερώσῃ καὶ τὴ δική μου τὴν τιμή ;

Ὅχι, χίλιες φορές ὄχι. Ποτέ δὲ θὰ παραδεχθῶ νὰ δῶ κατασπιλωμένο τένομα τῆς οἰκογένειάς μου. Θὰ προτιμήσω, μὰ τὴ σκιά τῆς μάνας γου, νὰ ζήσω δυστυχισμένος κ' ἐντιμος παρὰ εὐτυχισμένος κι' ἄτιμος. Ἡ Λώρα δὲ θὰ γίνῃ δική μου.

Κι' ἀπὸ τότες κράτησα τὴ στερεὴ μου αὐτὴν ἀπόφαση.

Ἄκουε ἐκεῖ καταδίκη ; Εὐτυχισμένος κι' ἄτιμος ἢ δυστυχισμένος κ' ἐντιμος.

Ὡ ! τὸ καταραμένο αὐτὸ δίλημμα πού συνέφιασε γιὰ πάντα τὴν οὐρανὸ τῆς ζωῆς μου καὶ γέμισε ἀπὸ συντρίμια καὶ χαλάσματα τὴν ψυχὴ μου ! Ἄλλοίμονο ! Εἶναι σβυστὰ πιά ὅλα τὰ φῶτα τοῦ κόσμου γιὰ μένα. Δὲν ἔχω μάτια, ν' ἀγναντέψω τὴ μαγεῦτρα χαρὰ.

Φίλε μου. Εἶναι γίγαντας, εἶναι ὑπερανθρώπος ἐκεῖνος πού μπορεῖ νὰ σβύσῃ τὴ φλόγα τῆς πιδὸς μεγάλης ἀγάπης του καὶ νὰ ἐκμηδενίσῃ τὸν πιδὸ θεριωμένο ἔρωτά του. Ἐγὼ, τί νὰ σοῦ πῶ ; οὐτ' ἔχω οὐτ' ἐλπίζω νὰ ἔχω ποτέ τὴ τὴ δύναμη νὰ νικήσω καὶ νὰ κουρελιάσω τὴν πρωτάκουστη συμπάθεια πού ἔτρεφκ καὶ τρέφω ἀκόμα γιὰ τὴ Λώρα.

Περνοῦνε τὰ χρόνια καὶ διαβαίνουν οἱ καιροὶ χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ ποκοιμίσουνε τοῦλάχιστο γιὰ μιὰ στιγμή τὸν πόνο μου.

Μὰ ἴσως μοῦ πῆς πὼς δὲν ἔκανα καλὰ ν' ἀπαρνηθῶ καὶ νὰ ποφύγω γιὰ πάντα τὴ Λώρα. Ξέρω, φίλε μου, πὼς ἀγαπᾷς ὅλες τίς νεωτεριστικὲς ἰδέες καὶ πὼς παραδέχεσαι ἴσως καὶ σὺ, καθὼς μερικοί, πὼς ἡ ἔννοια τῆς τιμῆς εἶναι μιὰ παλιὰ ἀνθρώπινη πρόληψη, πού δὲν μπορέσαμε ἀκόμη νὰ τὴ διώξουμε ἀπὸ μέσα μας. Νὰ σοῦ πῶ ; Ἄφισέ με, φίλε μου, νὰ πνίγωμαι μέσα στὰ νερά αὐτῆς τῆς πρόληψης. Πῆς πὼς ἔχω μυαλὰ μεσαιωνικά. Μ' ἀρέσει πολὺ σὰν ἱππότης ἄγρυπνος νὰ κρατῶ πολὺ ψηλὰ τὴν τιμή μου.

Καὶ γι' αὐτὸ, καθὼς σοῦ ἔλεγα καὶ πιδὸ μπρῶς, τοῦ πόνου μου ἡ φαρμακεύτρα πνοὴ δὲ θὰ ξεθυμάνῃ ποτέ. Ναί, τὸ πῆρ' ἀπόφαση. Θὰ κατέβω στὸν τάφο χωρὶς τὰ μυριστῶ τὸς ἀσπρούς ἀνθούς τῆς εὐτυχίας, πού μόνη ἡ Λώρα μποροῦσε νὰ μοῦ χαρίσῃ.

Κασιελλόριζο.

M. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Ἡ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΝΕΑ ΖΩΗ

'Αγαπητὴ «Νουμά»,

Διάβασα μὲ προσοχὴ καὶ μὲ χαρὰ τὸ κριτικὸ ἄρθρο τοῦ Παλαμά στὰ τελευταῖα «Παναθηναῖα» γιὰ τὴν «Παγὰ λαλέουσα» τοῦ Νιρβανα. Τὸ διπλό μου συναίσθημα μοιράζεται ἔτσι ἡ προσοχὴ πηγαίνει στὸν Παλαμά, πού τὴν ἀξίζει καὶ στὰ παραμικρότερα πού γράφει, καὶ ἡ χαρὰ πηγαίνει στὰ «Παναθηναῖα» πού ἀρχινήσανε νὰ τυπώνουν κι ἄρθρα στὴν καθάρια δημοτικὴ γραμμένα.

Καιρὸς εἴταν πιδὸ νὰ νιώσει ὁ κ. Μιχαηλίδης τὴ δουλιὰ του καὶ τὰξίζουσε χεροκροτήματα πού τὴν ἔνωσε. Ἰσαμε τώρα φοβότανε τὴ δημοτικὴ, ἂν καὶ τὴν κορτεντζάριζε, καὶ ὁ φόβος του αὐτὸς, ὁ ἀδικιολόγητος, τὸν ἀνάγκαιζε ἄλλοτε νὰ νιρνιέται τίς στήλες του στὸ «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου» καὶ σὲ δύο ἔξοχα σονέτα φημισμένου Κορφαῖτη ποιητῆ. Νὰ τώρα πού ὁ φόβος χάνεται κι ὅπως εἶδαμε σήμερα ἄρθρο τοῦ Παλαμά στὰ «Παναθηναῖα», θὰ δοῦμε αὖριο σ' αὐτὰ ἄρθρο τοῦ Ψυχάρη καὶ τοῦ Παλλῆ κ' ἔτσι σιγὰ σιγὰ τὰ «Παναθηναῖα» θὰ γίνουν τόνει-

ρεμένο περιοδικὸ τῆς Ρωμισούνης, ὅπως εἶναι σήμερα τὸ πιδὸ καλοτυπωμένο καὶ τὸ πιδὸ νοικοκυρεμένο περιοδικὸ.

Σφίγγουμε τὸ χέρι τοῦ κ. Μιχαηλίδη, μὰ σφίγγουμε καὶ τὸ χέρι τοῦ φίλου Ζητουναῖτη πούναι ὁ σπουδαιότερος ἐργάτης αὐτῆς τῆς μεταμόρφωσης, γιὰτὶ ὅλοι τὸ ξέρουμε πιά πὼς ἀπὸ τότε πού διευτύνει ὁ Ζητουναῖτης τὰ «Παναθηναῖα» ἀρχίνησε ἡ δημοτικὴ νὰ θρονιάζεται σὰ βασίλισσα σ' αὐτὰ καὶ νὰν τοὺς δίνει νέα κι ἀληθινὴ ζωή.

Δικός σου

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Εἴχαμε ἀναγγεῖλει στὸ περασμένο φύλλο πὼς δὲ θὰ βγαίετο πολλοὶ τὴ βδομάδα, μὰ ἀναγκαστήκαμε νὰ βγάλουμε, γιὰτὶ εἶχε περισσεύσει ἀρκετὴ ὅλη ἔτοιμη στὸ τυπογραφεῖο κ' εἴταν ἀδύνατο νὰ περιμένει ἀλίκαίρο μήνα.

— Ὅστε ὁ «Νουμάς» πούοντας ἀπὸ τώρα θὰ βγαίνει στίς 12 τοῦ Τρυγητῆ μὲ δωδεκάσελιδο φύλλο.

— Ὅλ' οἱ ἀνιμερικουρικοὶ τὴ μέρα τῆς ἐκλογῆς φωνάζανε Ἄλλαγή—καὶ λογαριασμὸ (ἐνωόντας πὼς πρέπει νὰν τοὺς δώσει δηλ. λογαριασμὸ γιὰ τὰ χρήματα τοῦ Δήμου), ἀλλαγή—καὶ τὰ κλειδιά (νὰν τοὺς παραδώσει δηλ. τὰ κλειδιά τοῦ Δημαρχείου), κι ἄλλα τέτοια.

— Κανεὶς βίως δὲν εἴταν τόσο εἰλικρινὴς ὥστε νὰ φωνάζει ἀλλαγή—καὶ τὸ ταμεῖο, ἐφοῦ οἱ περισσότεροὶ μὲ τὸ Δημοτικὸν τιμετὸ ἐρωτοτροποῦσαν, ζητώντας τὴν ἀλλαγή.

— Πιχίτηκε κάπιο ἔργο...Πορτογαλικὸ στὸ θέατρο, οἱ «Ζωντοχῆρες» τοῦ Μαρτίνεζ, πούναι τόσο Πορτογαλικὸ ὅσο καὶ τὰ δράματα τοῦ κ. Πολ. Δημητρακόπουλου.

— Γιὰτὶ πρέπει νὰ ξέρτε πὼς οἱ «Ζωντοχῆρες» εἶναι ἔργο Ἑλληνικὸ, τοῦ Δημητρακόπουλου, πού, λέει, ἐφοῦ δὲν μπόρεσε νὰ καταχτήσει τὸ θέατρο ὡς Ἑλλήνας συγγραφέας, ἀποφάσισε νὰν τὸ καταχτήσει ὡς Πορτογάλλος.

— Ὁ Σταθόπουλος σὲ ἕνα ξυπνο ἄρθρο του στὴν «Ἀκρόπολη» τῆς Τετρίτης μᾶς μίλησε τόσο ἀστεία γιὰ τὸ ἔργο αὐτὸ, ὥστε θυμηθήκαμε τὸ ἑλληνικὸ τραγουδι πού λέει πὼς les Portugais sont toujours gais....καὶ πὼς οἱ Ἑλληνοπορτογάλλοι εἶναι πάντα ἀνάλατοι.

— Ὁ κ. Δημητρακόπουλος ἐφοῦ παρουσιάστηκε ὡς Ἰάπωνας κι ὡς Τούρκος ποιητὴς δυὸ φορές στὸ «Νουμά», ἀποφάσισε νὰ παρουσιαστῇ καὶ στὸ θέατρο ὡς Πορτογάλλος. Μι καὶ τίς τρεῖς φορές μωζιλάρωθης.

Ο ΙΔΙΟΣ

Δηλαδή, τριάντα πέντε ταχτικά καὶ φυλαγανε εἰκοσι πού τὰ στρώνανε ἀμέσως, σὰν τύχαινε ἀνάγκη. Ἀφτὰ ὅμως ποτέτους δὲν ἀπομνήσκανε ἄδεια.

Ὅτι ἐρεθίσε ὁ ἕνας κουβαλοῦσανε καὶ τὸ διάδοχό του. Γυναικῶνας τὸ μέρος ἐκεῖνο. Χωριστὴ σάλα φυσικὰ εἶχανε οἱ ἄντρες. Μὰ καὶ καὶ τὰ ἴδια πῆχτρα ἢ πῆς το καὶ θάλασσα. Θυλασσα κυματισμένη, κι ἀντὶς κύματα, κεφάλια πού προβέλανε ἀπὸ τὰ παπλώματα, κεφάλια εἰδῶνε εἰδῶνε, φουρτουμισμένα ἢ ἀκίνητα, πεσμένα στὸ μαξιλλάρι, ἄσπρα καὶ τὸ στόμα τους ἀφρισμένο, κίτρινα, κόκκινα, πράσινα, μαθρα, κομμένα, δεμένα καὶ πού φκινόντανε μόνο τὰ μάτια, μόνο ἡ μύτη, σακατεμένα, κουκουλωμένα, νεκρά· μερικὰ πάλε ἀνήσυχτα μ' ἕνα κούταγμα παραξένοι· μερικὰ γελοῦσανε, λαλούσανε, μωρολογούσανε, ἢ μαλλώνανε καὶ βίζανε. Ὁ ἴδιος ἄνεμος, ἢ ἀβρόστια, τὰ παράδερνε ὅλα.

Πόνου πρόγονοι πόνων, πού φώναζε κι ὁ Σοφοκλῆς. Γέλοια δὲν ἄκουγες πολλὰ στὸ θλιβερό τὸ γυναικῶνα· κουβέντες δὲν ἄκουγες πολλές. Ὡς καὶ κείνες πού εἶχανε λαχ-αρχα νῆασάνουνε λιγκκι. ὡς καὶ κείνες πού ξαναρχίζε μέσα τους ἡ ζωὴ νὰ ξαναβραζῇ, ὡς κ'οἱ χειρουργημένες, οἱ γιατρεμένες ἢ καὶ κείνες πού δὲν πασκανε ἀπὸ σημαντικὴ τίποτις, ξα-

ναβρωστοῦσανε τὴ γειτονια, μὲ τὴν ὕψη τῆς ἀβρόστιας. Ἀκόμη καὶ κολλητικὴ νὰ μὴν εἶναι, ἢ ἀβρόστια τὴν ἀβρόστια πάντα γεννᾷ. Παρατηρήθηκε ἀπὸ τοὺς γιατροὺς ἀπὸ τοὺς ἐσωτερικοὺς παρατηρήθηκε πὼς ἕνα βγαζανε τὸν ἀβρωστο ἀπὸ τὴ σάλα τὴν κοινή, νὰ τοῦ δώσουνε καμπαρὰ δική του, ἐφτὺς ἀναβρωσε, κάποτε, καὶ γλύτωνε. Ἄμὲ, πὼς νὰ βραστα-

ξῆς σὲ τέτοια κόλαση ; Γύρο σου, πλάγι σου, στὸ προσκέφαλο σου κοντὰ, στὸ πρόσωπό σου, πόσες φορές δὲν ψυχομαχοῦσε ἄθρωπος κι ὥσπου νὰρθῇ ὁ θάνατος, πόσα δόντια δὲν τριξανε, πόσα χ'ρια καὶ πόσα ποδάκια δὲν τιναχτήκανε, πόσα κλαμπα καὶ πόσες καταρες δὲ σοῦ ζεσκίσανε τῆφτὰ καὶ τὴν ψυχὴ, ἐσὲν τοῦ ἀβρωστου πού κοίτεσαι στὸ κρεββατι σου καὶ προσμένεις νὰ παθῆς τὰ ἴδια ! Μὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη, γιὰ νὰ βρασανιστῆς, νὰ δῆς στὸ γείτονά σου τὸ χαροπαλεμὰ τὸ τρομερό. Ἄξαρνα, τὴ νύχτα, σὰν κοιμᾷται, ἢ σὰ λὲς νὰ κοιμηθῆς, βιαστικὰ βιαστικὰ, σὺ ἀνεβαζόουνε στὸ ὑπνοτῆρι· κανέναν ἀβρωστο πού ἢ βουθὴ του μοιάζει σὰ νὰ πετιέται ἀπὸ τὸν Ἄδη, κανέναν ἀλκολικὸ, ἢ καμιάν ἀλκολικὴ πού δυὸ νομάτοι πρέπει νὰ τὴν κρατοῦνε καὶ πού ὅλη ὅλη τὴ νύχτα δὲν παθεῖ τὴν ἄγρια τὴν κρηβγῆ. Καὶ φαντασοῦ τώρα, ὅσες γυρίζου-

σπίτι τους, τί δεινὲς εἰκόνες στὴν καρδία τους χαραγμένες, τί ἀντίλαλους φριχτοὺς τῆς ἀπελπισίας, τί ὄλεθρους καὶ τί χαιμούς, μὲ τὴ σάρκα τους μαζί θὰ φέρουσε καὶ στὰ παιδιά πού ἔχουνε καὶ στὰ παιδιά πού θὰ γεννήσουνε κατόπι. Πόνου πρόγονοι πόνων ! Ἀπὸ τὰ σπιτάκια ὁ ἄθρωπος θὰ μάθῃ αἰώνια νὰ πονῇ

Καθε φορὰ πού περνοῦσε ἀπὸ τὴ σάλα τῶ γυναικῶνε, νόμιζε ὁ Ἀντρέας πὼς κατέβαινε στὰ βασίλεια τὰ σκοτεινὰ, τί λέω ; νόμιζε πὼς πατοῦσε στὰ τρίσβαθα Τάρταρα τῆς ἀταξίας. Καὶ καθε φορὰ, τοῦ κυριέβε τὸ νοῦ ἕνα φάντασμα, γιὰτὶ τόντις σὰ φάντασμα ἐμοιάζε τὸ πλάσμα τὸ ἐλεεινὸ πού τὰντάμωνε παντοῦθε, καὶ στὸ ὑπνοτῆρι καὶ στοὺς διαδρόμους καὶ στῆς Κατινούλας. Τὴ γνώριζε ὁ Ἀντρέας· εἴτανε ἡ πρώτη νοσοκόμα, ἡ Μελανὴ. Τῆς ταίριαζε τὸ ὄμά της, μὲ τὰ μαθρα της τὰ μαλλιά, μὲ τὸ καστανὶ τῶ ματιῶνε της τὸ χρώμα. Ἡ ἐκφρασὴ της πονεμένη κι ἀγλήθη, ζωηρὰ τὰ κινήματά της. Ἀψηλὴ ἀψηλὴ στὰνιστήκα καὶ λιγνὴ ἀπὸ πᾶνσυ ἴσα μὲ κάτω σκελετός. Ὅταν ἄπλωνε τὸ μπράτσο, λὲς καὶ τῆς ἐβλεπες τίς κλειδωσιές, σὰ νὰ μὴν εἶχε πετσὶ, παρὰ μόνο κόκκαλα. Νέα ἡ δύστυχη τριάντα τριάντα δυὸ χρονῶ, μὲ δυὸ παιδάκια· κι ὁμορφ-

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Φ. Λυκούμας γι' αυτά που μ'ας γράφετε, με τί φταίμε μετ' αν ο φίλος τρελλόθηκε και φαντάζεται πως τον καταδικώνει ο Νουμάς; 'Ελπίζουμε η άρρώστια ν'α- νκι περατική κι ο καημένος ο φίλος μας, με κατάλληλη θεραπεία, ν'αρθεί στα συγκλά του, ίσως μάλιστα η άρρώ- στια είναι στη αρχή της, κι ο οργανισμός του είναι αρκετά γερός. Αυτά που λέει πως θα βγάλει φύλλο αντιψυχρικό για να χτυπήσει το «Νουμά», μ'ην τ'α πιστεύεις. Είναι τής άρρώστιας σημάδια, όχι και τόσο άπειριστικά. 'Όταν σε ξαναταμώσει και σου μιλήσει για το ίδιο ζήτημα, να κά- νεις πως τον πιστεύεις και νάν του χιτώσεις άπαλά τη ράχη. Να δεις πως το τέιο φέρσιμο σου θάν του κάνει καλό και θα τον ημερέψει.— κ.Μ. Λυκ. και κυρία Ούρ. Παπαμ. Οι άντρίτσες σωθήκανε και μετ' στείλατε γλήγορα άλλες, παρακαλούμε — κ. Ν. Στ. Λάβαμε τη συντρομή του 906 και σ' εύχαριστούμε. Πες του φίλου Ο, παρακαλούμε, πως κειρός να θυμηθεί και λόγου του το «Νουμά». Του γράψα- με για τη συντρομή, καθώς και σε τόσους άλλους, με άπάν- τησή τους, δε λάβαμε. Γιατί δε λογαριάζουμε μερικοί τ'α έ- ζοδα πούχει το φύλλο;

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Έντοκοι καταθέσεις

Η Έθνική Τράπεζα δέχεται έντόκους καταθέ- σεις εις τραπεζιτικά γραμμάτια και εις χρυσόν, ήτοι εις φράγκα και λίρας στερλίνας; άποδοτέας εις ώρισμένην προθεσίαν ή διαρκείας.

Αι εις χρυσόν καταθέσεις και οι τόκοι αυτών πληρώνονται εις το αυτό νόμισμα, εις θ έγένετο ή κατάθεσις εις χρυσόν ή δι' έπιταγής όψεως (cheque) επί του έξωτερικού κατ' έπιλογήν του όμολογούχου.

Το κερφάλιον καί οι τόκοι των όμολογιών πλη- ρώνονται έν τω Κεντρικώ Καταστήματι και τή αί- τήσει του καταθέτου έν τοις Έποκαταστήμασι τής Έραπίξης.

Τόκοι των καταθέσεων.

1) 2	τοίς 90 καν' έτος	διά καταθέσεις 6 μην.	
•	•	•	1 έτ.
2) 2	•	•	2 έτ.
3	•	•	4 έτ.
4	•	•	5 έτ.

Αι όμολογια των έντόκων καταθέσεων εκδίδον- ται κατ' έκλογήν του καταθέτου όνομαστικαί ή άνώ- νομοι.

άκόμη. Μα πού να συλλογιστή στην παρχάλη την όμορφιά της ή και την υγεία της; Έτρεχε από το πρωί στο βράδι. Τρεις νοσοκόμες όλες μαζί για πε- νήντα πέντε άρρώστους. Και δυό δούλοι. Τους δού- λους τους πλερώνανε τριάντα φράγκα το μήνα. Παίρνανε όποιονε λάχανε κι άλλαζανε συχνά, έπει- δή κανένας δεν ήθελε να μείνη με τέτοιους μιστούς. Οι δούλοι πλαγιαζανε στο σερβανί, με το κούτο το χειμών, με την κάψα το καλοκαίρι. Τα ίδια κ' οι νοσοκόμες, με κάμαρη γυμνή, τα στρώματά τους κ' ένα λαβαμπό να πλένονται οι τρείς; ή και περισ- σότερες, έπειδή σ' έναν κοιτώνα βάζανε κάποτες ως δέκα νομάτες. Τής Μελανής τής δόθηκε άδεια να πλαγιαζή όζω από το νοσοκομείο, με δικά της χρή- ματα έννοείται. 'Ο μιστός της έβδομήντα πέντε φράγκα τή μήνα. Τον ανέλιπτο προβιβασμό τον είχε απολάψει έδώ κ' ένα χρόνο. Έβδομήντα πέντε φράγ- κ, για στοχάσου τί πλούτος για μιά μάνα, δυό παιδιά κ' έναν άντρα που δεν μπορούσε! Το νοίκι, στη γειτονιά, δηλαδή στο κέντρο του Παρισιού όπου βρισκότανε το νοσοκομείο, κόστιζε κάμποσο. Άναγ- καζότανε λοιπόν ή Μελανή να νοικιάζή μακριά, στα προάστεια της μεγαλίπολης. Μιά ώρα δρόμος να πάη και νάρθη. Κοιμότανε τρεις τέσσερις ώρες τή νύχτα, με τή βίαση, με τα παιδιά, με τον άντρα, όταν ο άντρας δεν είτανε κι άφτός σε κανένα νοσο- κομείο. Έγυνο, λέει, δεν ήθελε. Και πάντα ή έννοια της στους άρρώστους. Οι νοσοκόμες πρέπει πολλές φορές νάναψουνε και τή φωτιά, να πιάσουνε τα κάρ- βουνα με τα χέρια που θα πιάσουνε κατόπι και τους άρρώστους. Η Μελανή φρόντιζε για όλα και τή φωναζανε παντού μεριά. Χρωστούσε κάθε μέρα

δώδεκα ώρες περεια, με τις έκανε δεκαπέντε. Πότε κατώρθωνε να φάη να τσιμπήθη κάτι, σωστό μυτή- ριο. Τις άφίνανε καιρό, δεν προφταίνανε όμως ποτέ τους. Η Μελανή έτρωγε όρθια και την άντάμωνες με ένα ψωμάκι που το κρατούσε στο χέρι, ενώ μόι ραζε τή σούπα στους άρρώστους. Τη γυρθεναν οι άρ- ρώστοι για τή μοναδική της τήν άρρωσία. Τη συ- βουλευόταναν οι γιατροί, βοηθούσε τους έσωτερικούς ή και τους ώδηγούσε. Μαζωνε ώστόσο, μαζωνε στα- δυνατισμένο της το κομμάτι, που μιά ψέφτικη δύναμη του φυτούσε μόνο ή συνήθεια τής άντάρας, ή θέρμη τής δουλειάς, μαζωνε τους σπόρους της τρομερής άρρώστιας, γιατί το καταλάβαινε ο καθένας πως το χτικιο θα τή θέρριζε στο τέλος, κ' έδλεπες πράμα που δεν το χωρούσε ο λογισμός σου, σαν έδλεπες τέ- τοιο φάντασμα να βαστά στις άπολιγεμένες του άπάνω τις πλάτες άλάκαιρη μετ' σάλκ νοσοκομείου.

Προσπάθησε ο Αντρέας άπανωτά να τής δώση τίποτα παραδες. Του κάκου. Άπαγορευμένα τα μπα- ζίσια στο νοσοκομείο, κ' ή Μελανή έτσι δεν πα- τούσε τον κανονισμό. Γύρθε ο άθρωπος να τήν άν- ταμείψη για τήν καλοσύνη της, κ' ενάντιο στον κανόνα δεν το λογαριαζε να πλερώνεται κάθε κό- πος. Του στάθηκε πολύ χρήσιμη τις όχτώ μέρες που έμεινε ή Κατινούλα έκειπέρα. Το καημένο το παι- δί, για να μην άνησυχήτη τον Αντρέα, δεν έλεγε γρη για όσα είδε κι όσα έπαθε τή βδομάδα εκείνη, με κιντώνεψε με τα σωστά της και τόλαθε ο Αν- τρέας κατόπι, σε βγήκε από το νοσοκομείο. Άλή- θεια που μερικά τάβλεπε κι από τώρα το φαγι έλε- εινο, κακορίζικο, έπρεπε να φέρης απ' όζω, με ά- δεια της διεφτυσης, με και τόζω το φαγι δεν έζιζε περισσότερο, άφρησε που είχε τις δυσκολίες της ή δουλειά. Κάθησε συνάμα, καταστράφηκε ή περι- φρημη όρεξη. Πού για τήν Κατινούλα σημαίνε υγεία. Και πως να πάρη άπάνω της, που ύπνο δε χά- ρηκε, όσο κι αν πάσκιζε να κοιμηθί, όσο κι αν τής είτανε άπκράιτητο; Στο σπιτάλι όμως ούτε να το βάλης με το νού σου πως μπορείς να κλείσης μάτι. 'Όλη τή νύχτα ξακολουθώ το πατιοντί. Και δεν εί- ναι μόνο οι άρρώστοι, δεν είναι μόνο οι λαθωμένοι που έρχονται κάθε τόσο ή μέρα κ' ή νύχτα στα σπιτάλια διαφορά καμιά δεν έχουνε, ίσως μάλιστα τή νύχτα ή ζωή πιδό θερμοκίνητη, ο θόρυβος μεγα- λήτερος, ίσια ίσια έπειδή τή νύχτα περισσότερο σε ταραζει το παρμικρό. Δίπλα στην κάμαρα τής Κα- τινούλας κάποιος άκατάπαρτα έσπανε τίν πάγο ή πήγαινε κανένας άλλος να βράση νερό, να ζεστάνη πουκάμισο ή να πάρη παννί. Στους διαδρόμους δού- λοι και νοσοκόμες περνούσανε, περπατούσανε, μιλού- σανε δυνατά. Πού να προσέχουνε κάθε στιγμή, με τήν περίσση τήν άντάρα; Έκείνος ο κρότος, τα σπά- σιμο εκείνο του πάγου τήν παραζάλιζε, τή σκότωνα. Κι όταν τόχαινε να πάφη λιγάκι, όταν ή Κατινού- λα σφαλνούσε τα βλέφαρά της, άνοιγε ή πόρτα, έμπαινε ή δούλα κι άρχινούσε άλλος κρότος, έβριχε κανένας στη φωτιά, να μη σβήτη, κι άς σβήση ο άρρωστος, αν άγαπώ.

Έτσι τους δύστυχους τους άρρώστους πάμε και τους στοιβάζουμε στα νοσοκομεία, χάρισμα. Και θαρρόμε πως σπουδαία πράματα καταφέραμε, καμαρώνουμε κιόλας για τήν ελεήμονη, τή χριστιανική τήν καρδιά μας, χωρίς να συλλογιστούμε πως χάρισμα βασανίζονται και πως πεθαίνουμε χάρι- σμα. Είναι κριμα που με τους προόδους της ή χειρουργική κατορθώνει και γλυτώνει πολλούς. Η πρόδο της επιστήμης; μετ' άφίνει να δούμε το κακό. Η πλάνη μας άπισυφλώνει. Νομίζουμε τάχα πως από έλεος, από καλοσύνη μας, από σπλαχνιά, χιτίζουμε σπιτάλια και γενναιοδωρούμε, το νομίζει κ' ή πολιτεία, ώςπου να καταλάβη, πως από σφύρο δικό μας το χρέος μας είναι, όλα, όλα να τα κά- νουμε για τους άρρώστους, έπειδή τα κάνουμε για τον έαφτό μας, τα κάνουμε για το έθνος, κ' ένα έ- θνος, για να ζήση, θέλει πρώτα πρώτα υγεία.

Παρατήρησε ο Αντρέας και κάτι άλλο, το πα- ρατήρησε ύστερις από τρεις τέσσερις μέρες που νο- σοκομείψανε τήν Κατινούλα. Το γράμμα του εκείνο που με τόση προσοχή, με τόση μελέτη έγραψε του Κλυζιού, να του άκριβολογήση τα καθέκαστα, οι δι- δηγίες του για τις συνήθειες, τις άνάγκες και τήν κατάσταση τής άρρώστης, για το πλεμόνι, για το

βήχα, για τήν κούραση, δε χρησιμείψανε σε τίποτα και πήγε ή κόπος του χαμένος. Δεν μπορείς να πής πως στις μεγάλες τις πολιτείες, όση κι αν είναι ή δουλειά, όση κι αν είναι ή άντάρα, δεν έχουνε τή συνείδησή τους οι γιατροί; έχουνε, με ή συνείδησή τους δεν έχει καιρό. Με ένα λόγο, δεν προφταίνου- νε. Το πρωί, έρχεται ο γιατρός, ο άρχιγιατρός, στο νοσοκομείο του, για τή βίζιτα που λένε, πρέπει να δη πενήντα πέντε γυναίκες στο γυναικόνα κι άλλους τότους άντρες στον άντρώνα δίπλα. Πού νάδειάση; Άφρησε που όταν είναι να χειρουργήση, όταν είναι μάλιστα να γίνουνε δυό τρία χειρουργήματα τήν έ- δια μέρα, στο χειρουργήμα, και με δικιο, συγκεν- τρώνεται ή δύναμη του γιατρού. Άπό έξαιρετική συνείδηση ο Κλυζιού, άκόμη και σε χειρουργόσε, κοίταζε κάθε άρρώστο, ήηλαδή έβριχε περινώτας μια μκτιά σε κάθε κρεββάτι. Περισσότερο δεν μπο- ρούσε. Παράγγειλε λοιπόν ένός μαθητή του, ένός έ- ζωτερικού, γιατί πρέπει να μαθουνε κι άφτοι, να πα- ρακολουθήση τήν Κατινούλα, να του κρατήση και σημείωση. Ο γιατρός άναγκάζεται κάποτες να χει- ρουργήση άρρώστο που δεν τον ζέτασε ή που τουλά- χιστο δεν του στάθηκε δυνατό να τον παρακολουθή- ση άπατός του. Βιάζεται στη σημείωση του έσω- τερικού, του έξωτερικού ή και του παραχιατρού, που συχνά έννοείται και τή διορθώνει, άμα βλέπει τον άρρώστο. Έρθε λοιπόν ο έξωτερικός, ο κ. Μάται- ζος, στο καμαράκι τής Κατινούλας, με το χερτί στο χέρι και τή βώτση. Τή βώτση για χιλια δυό, για τή γενιά της, για τον πκτέρα της και για τή μάνα της, για το χωριό της, πόσω χρονώ είναι, παν- τρεμένη, άνύπαντρη, και κάτι άλλα τέτια πιδό ήνο- στα, ή άρρώστια της από πού και πότε άρχισε, σω- ρό σωρό πληροφορίες για τα ιστορικά της άρρώστιας, που πολύ καλύτερα τα ήξερε ο Αντρέας και που σπάνια τα ξέρε οποιος άρρώστος κι αν είναι για τον έαυτό του, άρρώστος μάλιστα που όντας άπλος ά- θρωπος του λαού, όπως τυχαίνε στα νοσοκομεία, πολύ δε νιώθει από νοσολογία και νοσοπαρτήρηση. Τα κτάστρωσε όσα του είπε και δεν του είπε ή Κα- τινούλα στο σημειωματάρι του ο κ. Μάταιζος, κι άλλο άποτέλεσμα ή ήμίλια τους δεν έφερε κανένα. Μα δεν είναι και νάπορησης. Ο κ. Μάταιζος, φρό- νιμος, ήσυχος νέος και σοβαρός. Κάμποσε φορές ό- μως ο έξωτερικός ή ο έσωτερικός που φροντίζει για έναν άρρώστο, μπορεί και να μην είναι, ειδικός για τήν τάδε ή τήν τάδε άρρώστια. Μπορεί να είναι, μό- νο γιατρός, να είναι στη γιατρική ο νους του, αν εί- ναι χειρουργος, στη χειρουργική, όζω από τον κλάδο του, πότε δεν του μέλει, πότε δεν ξέρει.

Έτσι άκολούθησε και κάτι τραγικό, που κόντε- ψε ή Κατινούλα να πελαγώτη. Άχαμένος, αν κι όχι περιφρημες, οι θερμοκρασίες της δεν είτανε. Τή δε- φτέρη, είκοσι του Σπορια, 37^o2—37^o7, τήν τρίτη 36^o5—37^o6, τήν τετάρτη, 37°—37^o7, τήν πέμ- τη, 36^o6—37^o7, τήν παρκασεβή, 36^o4—37°, εί- χε και περισσότερο διάθεση τάπόγεμα, όσο κάθησε ο Αντρέας μαζί της, το σάββατο, είκοσιπέντε του Σπορια, 37^o1—37^o5. Ίσια ίσια τήν νύχτα εκείνη, από τήν παρκασεβή στο σάββατο, έγινε το κακό. Η όρεξη της πάντα έλεεινή, ώςτε δεν έτρωγε τίποτις, ο ύπνος της κακορίζικος. Το χειρότερο, που το μι- σμούτο του Αντρέα, γιατί άφτός τής έδινε και στο νοσοκομείο, δεν έμοιαζε να κάμη θάματα, μετ' φε- λούσε, μετ' φελούσε. Άξάφνα το κάθημα κορυ- φώθηκε. Άπό τις έξη το βράδι, παρκασεβή, ως τις δέκα το πρωί, σάββατο, χρειάστηκε να σηκωθί, να κτεβή από το κρεββάτι όχτώ φορές. Είχε, με άλλα λόγια, όχτώ κενώσεις με μιά νύχτα. Τήν τελευταία και προτελευταία φορά που σηκώθηκε, καθώς έπει- τα μονάχα το μολόγησε του Αντρέα, ζαλλίστηκε θαρρόψε με τα σωστά της πως θέπομεινη ξέρη. Έ- τρεμε, τουρτούριζε, δε βαστιότανε στα πόδια της. Μόλις είχε δύναμη να ντυθί και κίτρινο κίτρινο το πρόσωπό της. Φοβήθηκε. Άπό τήν παρκασεβή ο Αν- τρέας παράγγειλε τής νοσοκόμας να μηνήση γιατρό, να δουνε τί τρέχει, έπειδή κι άπαρχής άνησυχούσε. Όταν ήρθε το σάββατο στο νοσοκομείο στις τέσσε- ρεις ήμισυ τάπόγεμα, γιατί με τα μαθήματά του δεν άδειασε προτήτερα, έμαθε πως μήτε γιατρό μη- νήσανε μήτε δαχτυλάκι κουνήσανε. Πώς άφτό;

(Άκολουθεί)